

SLOVENSKI NAROD.

Izhaja vsak dan popoldne, izvenredni dnevi in prazniki.
Inserati: do 30 petih vrst 4 D, do 100 vrst 4 D 50 p, večji inserati
peti vrsta 4 D; notice, poslane, izjave, reklame, preklic beseda 1 D;
Popust po dogovoru. — Inseratni davek posebej.
Vprašanjem glede inseratov naj se priloži znamka za odgovor.

Upravništvo „Slov. Naroda“ in „Narodna tiskarna“ Knafljeva
ulica št. 3, pritrjeno. — Telefon št. 304.

Uredništvo „Slov. Naroda“ Knafljeva ulica št. 3, I. nadstropje
Telefon št. 34.
Dopolne sprejema le podpisane in zadostne frankovane.
Rekopisov se ne vrata.

Posamezne številke: —
v Jugoslaviji od 4—6 str. po D. 1'50, 8 in več
2 D. V inozemstvu 4—6 str. 2 D., 8 in več po 3 D.
Poština plačana v gotovini.

„Slovenski Narod“ velja:		V Jugoslaviji		V inozemstvu	
		V Ljubljani	po pošti		
12 mesecev	...	Din 240—	Din 240—	Din 360—	
6	...	120—	120—	180—	
3	...	60—	60—	90—	
1	...	20—	20—	30—	

Pri morebitnem povišanju se ima daljša naročnina doplačati.
Novi naročniki naj pošljejo v prvi naročnino vedno 200 po nakaznici,
Na samo pisarna naročila brez poslatve denarja se ne moremo ozirati.

Razvoj k svobodi, delu in redu.

Ravnokar minule volitve v berlinski parlament, ki so kakor znano prinesle desničarskim strankam prav lepe uspehe, pomenijo tudi v socialnem oziru važno postojanko evropskega razvoja po vojni. Če ta razvoj posmatramo pod vidikom možnosti ali nemožnosti svetovne socialne revolucije, moramo reči, da sta se položaj in ugodnost za tako revolucijo s temi volitvami znova poslabšala. Prvi udarec je socialna revolucija v tem letu itak prejela od italijanske strani. Tudi v Italiji so volitve prinesle desničarski stranki absolutno premoč. Prvi majnik, ta simbol delavskega pokreta in socialistične ideje, je bil kratkoročno odpravljen. Delavstvo ni smelo niti treniti proti njegovi odpravi. V Italiji bodo sledila leta strogega javnega in socialnega režima, ki bo na vse načine poizkušal dvignati produkcijo in blagostanje celokupnega gospodarstva ter kolikor mogoče omejiti državne davke socialnega značaja. V gospodarstvu uvedejo stare principe absolutne privatne svobode ter poglobljene produktivnosti. Italija se vrača k delu in redu. Italijanski državniki stojijo pač na stališču, da je zdravo gospodarstvo, da je ugoden gospodarski položaj, razvita industrija, gibčna trgovina in marljiva obrt najboljše pospeševalce socialnega razvoja, javnega blagostanja in tudi individualne dobrobiti.

V enako smer stopa sedaj tudi Nemčija. Desničarske stranke sicer ne bodo tako kakor v Italiji gledale na politiko izključno z notranjega stališča, ker so enostransko vezane na zunanje politične vprašanja, torej na reševanje spora s Francijo. Ta spor utegne absorbirati prilično političnega in vladnega dela v Berlinu. Toda v gospodarskem življenju se bo desničarska vlada čutila predvsem v pospeševanju industrije in trgovine, torej v jakem podpiranju svobodnega gospodarstva. Vzporedno s tem pravcem bo Nemčija podpirala dosedanje socialno zakonodajno smer, ki smatra socialno blagostanje in socialno zaščito za najboljši produktivni sredstvo industrijskega in trgovinskega razvoja. V tem smislu se je razvijala predvojna Nemčija, v to smer silijo tudi sedanji desničarski stranke. O kakšni nevarnosti socialne revolucije ni govora. Tudi Nemčija se povrne k delu in miru.

Ruski boljševizem in sovjetizem sta tako šibka, da ne zmoreta več aktivnega poseganja v zapadnoevropske delavske pokrete. Razven tega ju njihova praktičnogospodarska in socialna politika, zlasti pa zunanja gospodarska politika čedalje bolj kompromiti-

ra, množe se koncesije napram kapitalističnim državam in v Rusijo neprikrito uvajajo povsem kapitalistični, zasebno-gospodarski sistem. Radi tega od te strani ne prete več Evropsi nevarnosti socialne revolucije, kakršne smo preživljali nepredno in še nekaj let po svetovni vojni.

Italijanske in nemške volitve so definitivno odpravile nevarnost socialne revolucije v Evropi. Komunizem se ni izkazal kot produktivni gospodarski sistem. Kljub ogromnemu državnemu aparatu Rusija ni ustvarila socialistične misli. Znamenje, da v gospodarstvu s sanjo, z revolucijo, s samo željo ne moremo ničesar izpremeniti ter da velja tukaj kot drugod edino trudapolno, riskantno in neumorno gospodarsko delo.

Tudi angleški socialisti imajo priložnost, da ustvarijo neke svoje socialistične principe. Vendar pa vidimo, da se Mac Donald brani socialističnih principov v praksi, ker ve, da ti principi zanesejo v gospodarstvo nerešljive kaose in zmede.

Gospodarsko življenje postaja od dne do dne očitnejše vprašanje svobode, dela in reda. To troje se po našem mnenju mnogo bolje prilagaja modernemu gospodarskemu procesu ter ga uravnava k boljšim formam, kakor pa raznovrstne teorije socialističnih učenjakov, ki so na podlagi zmotnih presoj gospodarskega življenja postavljali nemogoče izhode in predloge. Gospodarstvo se mora razvijati popolnoma svobodno. S to svobodo je združljivo tudi vplivanje od strani človeka in sicer se mora to vplivanje vršiti v smislu ustvarjanja novih gospodarskih dobrin, kakor delajo vsi veliki industrialci, trgovci, obrtniki ki so iz nič razvijali mogočnega gospodarskega podjetja ter s pridnostjo in razumno organizacijo ustvarjali velike produktivne enote naših dni. Vsak podjetnik ne rabi drugega kakor svobodo, delo in red. To troje zadostuje popolnoma. In to troje mora zadostovati tudi tistim, ki bi hoteli iz današnjega gospodarskega reda ven ter ustvariti novo, popolnejše gospodarstvo. Vsakemu je dana svoboda in delo. Naj se družijo s komurkoli, naj štedi, naj gradi združne ali druge gospodarske ustanove. Nov gospodarski red pa mora biti res le posledica pridnosti, delavnosti, podjetnosti in stvarnosti, skratka posledica svobode, dela in mira.

To resnico socialnega napredka nam dokazuje vse sodobno kapitalistično življenje. Te resnice se sedaj prilagodevajo pojedin države Evrope s takozv. desničarskimi razvoji. Tej smeri

se mora prilagoditi tudi socializem, ako hoče postati res aktivni činitelj človeške družbe ter vzgojitelj širokih mas k pridnosti, delavnosti, k produktivnosti

in notranjemu izpolnjevanju. Tedaj pa je treba opustiti dosedanje meglene, negativistično in abstinenčno politiko.

Parlamentarna situacija.

Zadnji poskusi opozicije za koncentracijsko vlado. — Včerajšnje važne avdijence. — Borba med Davidovičem in Pašićem.

— Beograd, 9. maja. (Izv.) Razvoj včerajšnjih političnih dogodkov dokazuje, da opozicija skuša z vsem pritiskom na merodajnem mestu doseči sestavo takozvane koncentracijske vlade. Mnogoštevilne so bile včeraj avdijence ministrov in politikov. Popoldne so bili sprejeti ob 15. do 19. najprej posl. dr. Radosavljevič (Davidovičev pristav), minister Marko Trifković, posl. Kosta Timotijević (član Davidovičevega kluba) in končno ministri Miša Trifunović, dr. Milan Stojadinović in dr. M. Ninčić. Največjo pozornost je vzbudila okolnost, da je bil sprejet v avdijenci posl. Kosta Timotijević, ki je sicer član Davidovičevega kluba, toda je odločen zagovornik vidovdanske ustave in sploh Pribečevičevega demokratskega programa. V opozicijskem klubu pa je izzvalo gotovo ogorčenje dejstvo, da Ljuba Davidović, ki se je doslej najbolj eksponiral za Hrvatsko republikansko seljaško stranko, ni bil včeraj sprejet v avdijenci.

Rezultat teh avdijenc se more kratko značiti z dejstvom, da je krona še enkrat pred končno odločitvijo skušala vplivati na pomirjenje razpaljenih strankarskih duhov ter doseči, da se sestavi koncentracijska vlada, ki naj bi jo tvorile stranke opozicije z radikali. Opozicijski blok, ki je drugače s svojo dosedanjim politiko popolnoma bankrotiral, je forsiral sestavo koncentracijske vlade in pritiskal na odločujoče mesto le iz namena tako, da bi na kak način prikril svoj neuspeh in se rešil iz neljube situacije.

Vedno bolj očitna postaja borba med Davidovičem in voditeljema nacionalne koalicijske vlade. Davidović sedaj nastopa z vsemi mogočimi politič-

nimi instrumenti proti Pašiću in Svetozarju Pribečeviču ter izjavlja v svojem tisku, da je za koncentracijsko vlado, v kateri ne smeta biti niti Pašić niti S. Pribečevič. Proti Pašiću objavlja danes Davidović tudi izjavo, v kateri očita Pašiću dejanja, ki naj bi ga na dvoru očrnila ter spravila ob ugled kot državnika. V gotovih političnih krogih prevladuje prepričanje, da ne bo mogoče dobiti solidne podlage za sporazum med opozicijskimi in nacionalnimi skupinami za koncentracijsko vlado, ker zastopata povsem diametralno stališče v najvažnejših naših političnih problemih. Radikali in samostojni demokratje zahtevajo, da opozicijske skupine pretrgajo vsake zveze z radičevci, oz. da se odpovedo sodelovanju z radičevci, samostojni demokratje tudi navajajo tehtne razloge, kako njih skupina iz moralnih in političnih razlogov ne more sodelovati s strankami bloka, ki so v stikih z HRSS. Opozicija zopet hoče koncentracijsko vlado brez »korupcionistov in brez kompromitiranih oseb«, samo z osebami, ki imajo čiste roke, kakor izjavlja danes Davidović v »Pravdi«. Vaš dopisnik je snoči imel priložnost delj časa se razgovarjati z osebami, ki pripada samostojni demokratski stranki, o možnosti sestave koncentracijske vlade. Taka vlada je nemogoča in edino pravilna rešitev bi bila, da pride na krmilo volilna vlada.

Z zadnjimi naskoki skušajo opozicijski podaljšati krizo in na tak način maskirati svoj popoln fiasco in umik.

Včeraj popoldne je bila ministrska konferenca, ki je trajala do 20.30. Ta konferenca je razmotrivala vse težkosti in ovire, ki so nastale, da se kriza še ni rešila.

Svečan sprejem nadškofa Cieplaka v Vatikanu.

— Rim, 9. maja. (Izv.) Petrogradski nadškof Cieplak je včeraj jutraj prišel v Rim. Njegov sprejem je bil tak, kakor se sprejema samo vladarji. Na postaji sta nadškofa Cieplaka sprejela poljski poslanik s poslanškim oseblom in državni tajnik kardinal Gasparri. Papež Pij XI. je nadškofa sprejel ob 18.30 v posebni avdijenci.

V razgovoru z novinarji je nadškof Cieplak najprej pripovedoval o svojem potovanju iz Rusije. Obsojen je bil na dosmrtno ječo. Po posredovanju svetega očeta ga je na to sovjetska vlada iz ječe izpustila ter izgnala iz Rusije. Dva agenta čke sta ga spremljala do meje. V Rigo je prišel brez vsakih sredstev. V Varšavi in povsod na Poljskem mu je bil izkazan sprejem, ki ga ni zaslužil.

Na vprašanje nekega novinarja: Ali je njegovo potovanje v Rim v zvezi s kakimi

političnimi cilji? je nadškof odločno odgovoril: »Ne! Nikakor ne! Prihajam v Rim edino radi tega, da se poklonim Njega Svetosti papežu!«

Glede priznanja sovjetske vlade od strani Vatikana je nadškof Cieplak izjavil, da mu ni ničesar o tem znanega. Odrezan je ječi od zunanjega sveta, kamor niso prišle nikake vesti, se o tem političnem vprašanju tudi ne more izraziti.

Odhod kralja na Bled.

— Beograd, 9. maja. (Izv.) Od ugledne osebe je vaš dopisnik snoči izvedel, da odpotuje v soboto popoldne Nj. Vel. kralj Aleksander I. s kraljico Marijo na Bled. Vsled dolgih posvetovanj o rešitvi krize je kralj precej utrujen ter želi daljšega oddiha. Kralj ostane na Bledu menda skoraj do svojega odhoda v Pariz 24. t. m. Kraljev odhod komentirajo gotovi politični krogi tako, da se ima kriza rešiti danes ali pa najpozneje jutri. Gotovosti v tem oziru pa še ni nobene.

RAZPOLOŽENJE V DAVIDOVIČEVEM KLUBU.

— Beograd, 9. maja. (Izv.) Ker se je politična taktika opozicijskega bloka usmerjena, da se sestavi blokaska vlada, popolnoma ponesrečila, je opaziti v Davidovičevem demokratskem klubu znatne difference med pravimi davidovičevci in zagovorniki vidovdanske ustave. Posl. Kosta Timotijević vodi strujo, ki se je izjavila proti zvezi z radičevci ter je začela delovati za sporazum z radikali v tej smeri, da ni ničesar proti temu, če sestavi vlada Pašić in Pribečevič. Zanimivo je tudi dejstvo, da je včeraj posl. Kosta Timotijević pred avdijenco na dvoru dal časa konferiral s prosvetnim ministrom Svetozarjem Pribečevičem.

KLERIKALCI MED DVEMA STOLOMA.

— Beograd, 9. maja. (Izv.) Zanimivo je razpoloženje v Jugoslovenskem klubu. Med klerikalci je opaziti strem-ljenje, da ne delajo več skupne politike z radičevci. Ukiniti vse zveze z Radičevco stranko, jim ne bi bilo težko, za sedaj pa jih ne žele, ker se boje, da ne bi bili od strani radičevskih pristavev pri volitvah v Sloveniji tepeni. Klerikalci je tudi težko vstopiti v Pašić-Pribečevičovo vlado, ker se ne morejo tako naglo odpovedati svojemu avtonomistično-separatističnemu programu.

VLOGA KOSTE TIMOTIJEVIČA.

— Beograd, 9. maja. (Izv.) Opozicijski blok je pričel z novo taktiko. Kosta Timotijević je začel pripravljati teren za zbližanje gotovih opozicijskih skupin z radikali in samostojnimi demokrati.

Aleksij Tolstoj.

37

Polet na Mars.

Roman.

Orgijo je prekinil strašen podzemski sunek. Sesul se je Tubalov kip, popokale so stene, podrlo se je stebrovje vodovoda, iz globokih razpok je planil plamen in pepel je zastrl nebo.

Jutraj je posijal krvavi, motni disk solnca na goreče nasade, na množice v prenasitenosti izmučenih pobesnelih ljudi in na kupe trupel. Magacitli so planili k letalnim strojem, ki so imeli obliko jajca, ter so začeli zapuščati zemljo. Odeteli so v zvezdno prostranstvo, v domovino abstraktnega razuma. Več sto aparatov je odletelo. Razlegel se je četrti, še silnejši sunek zemlje. Na severu se je dvignil iz pepelnate megle oceanski val, ki se je valil po zemlji in uničil vse življenje.

Začela se je vihra, strele so padale na zemljo in bivališča. Vsula se je ploha, letali so ostanki vulkaničnega kamenja.

Onstran velikega mesta so Magacitli še vedno odletavali z vrha izbočene, z zlatom okovane piramide skozi ocean padajoče vode iz dima in pepela v zvezdno prostranstvo. Trije zaporedni sunki so razklali deželo Atlantide. Mesto Zlatih Vrat se je pogreznilo v kipeče valove.

XXIV. POGLAVJE.

Gusjev opazuje mesto.

Iha je popolnoma znorela. Češarkolj jo je prosil Gusjev — takoj ga je uslišala — ozirala se je po njem s steklenimi očmi. Bilo je smešno in smililo se mu je. Gusjev je ravnal z njo strogo, toda pravično. Kadar je Ihoška že docela omagovala od prenapetih čustev — jo je posadil na kolena, božal po glavi, čehljaj za ušesom ter ji pripovedoval povest o popu — kako je popa prevarala popadija (žena pravoslavnega duhovnika) s hlapcem Pedrilom.

Ihoška ni razumela povesti, gledala mu je v obraz s potemnelimi očmi.

Kakor žebelj, je običal Gusjevu v glavi načrt — zbežati v mesto. Tu je bilo kakor v mišnici — niti braniti se ni bilo mogoče v slučaju, če bi se kaj zgodilo, niti pobegniti. Nevarnost pa jima je pretila resna — o tem Gusjev ni dvomil. Pogovori z Losom niso imeli nobenega uspeha. Los se je samo mugal, — ves svet mu je zastrlo krilo Tuskobove hčerke.

— Preveč razburjivi ste, Aleksij Ivanovič. No, kaj pa je, če naju ubijejo, kaj bi se bala smrti; sicer pa — sedeli bi v Petrogradu — tam bi bilo bolj varno.

Gusjev je velel Ihoški, naj prinese ključke od lope, kjer so stali krilati čolni. Zlezel je tja s svetilko ter je vso noč brskal po majhnem, bržčas zelo li-

trem čolnu z dvema krili. Njegov mehanizem je bil preprost — majhen motorček, — lahko bi ga spravil v žep — so napajali drobci bele kovine, ki se je razkrajala pod električno iskro s čudovito silo. Električno silo je dobival aparat med poletom iz zraka, — kajti Mars je bil obdan z magnetnim poljem, ki so ga pošiljale postaje na tečajih. O tem je pravila že Aelita.

Gusjev je potegnil čoln do vrat lope. Ključ je vrnil Ihi. V slučaju potrebe ni bilo težko zlomiti ključavnice z roko.

Nato je sklenil nadzirati mesto Soacero. Iha ga je naučila spojit megleno zrcalo. Ta govoreči aparat v Tuskubovem domu je bilo mogoče spojit enostransko, to je, da dotičnega niso niti videli, niti slišali.

Gusjev je ogledal vse mesto: trge, ulice s trgovinami, tvornice in delavske okraje. Čudno življenje se je razvijalo in šlo mimo njega v megleni steni.

Nizke, iz opeke zgrajene dvorane tvornic, mrtva svetloba skozi zaprta okna. Otožni, nagubani obrazi delavcev s praznimi, udrtimi očmi. Večno vrteče se osi, delavski stoli kočene postave in enakomerno kretanje dela: — vse to je bilo staro, večno in mravljinčje.

Pojavljale so se ravne in čiste ulice delavskih okrajev, iste otožne postave so brodirale po njih s povešenimi glavami. Tisočletna dolgočasnost se je

razprostirala od teh enoličnih, iz opeke zgrajenih in pometenih hodnikov. Tu že niso poznali nobenega upanja več.

Pojavili so se glavni trgi: — izbočene hiše, polzeča pestra zelenjava, v solnčnih žarkih odsevajoča okna, praznično oblečene ženske, sredi ulice — mizice, ozke vaze, polne cvetic. V parketnem zelenkastem tlaku je odsevala valoveča, praznično oblečena množica, mizice, brušeno steklo, pestre moške halje, ženska krila in prti, ki jih je zibal veter. Nizko so plaval zlati čolni in plule so sence njihovih kril. Smehljaj je ležal na veselih obrazih in vodne kaplje so se lesketale na zelenju in cvetlicah.

V mestu je kipeło dvojno življenje. Gusjev se je zanimal za vse. Kot mož bogate preizkušnje je takoj zavohal, da je poleg teh dveh plati tu še tretja — podzemeljska, podzemlje. In res, po bogatih ulicah mesta in v parkih, — povsod se je klatilo mnogo razcapanih in pijanih mladih Marsovcev. Klatili so se brez dela, z rokami v žepu ter se ozirali okrog. Gusjev je pomislil: — »Ehe, poznam take reči.«

Ihoška mu je razlagala vse podrobno. Samo s tem ni soglašala, da bi spoila aparat z Domom Sovjeta. V strahu je majala z rdečelaso glavo in sklepala roke:

— Ne prosite me, Sin Neba, rajši me ubijte, dragi Sin Neba!

Borba za koncentracijsko vlado.

— Beograd, 9. maja. O borbi za koncentracijsko vlado pišeta danes oba dopoldnevnik »Vreme« in »Politika« zelo obširno. »Vreme« navaja v vseh podrobnostih ovire, ki nasprotujejo stavi koncentracijske vlade. Radikalni organ izjavlja, da so radikali načeloma privolili v sestavo take koncentracijske vlade, toda pod gotovimi pogoji. Radikali skupno s samostojni mi demokraciji, s katerimi glede taktike in politike popolnoma soglašajo, postavljajo kot prvi pogoj koncentracijo, da se skupine bloka in to davidovičevci, klerikalci, muslimani in zemljoradnički odločijo vsaki zvezi z radičevci ter da jasno in dejansko pokažejo to v svojem nastopu. Po manifestu Hrvatske republikanske stranke radičevci sploh ne morejo priti v kako kombinacijo pri sestavi kakršne koli vlade in v kombinaciji tudi ne morejo priti oni, ki so z njimi v zvezi. Dokler bo Davidović v opozicijskem bloku z radičevci, dokler se bosta dr. Korošec in dr. Spahjo nahajala v federalistični zvezi, do tlej radikalna stranka ne more z njimi razgovarjati in se pogajati.

List dalje veli: Če bi se izpolnili tudi ti pogoji, vendar še ni sigurno, da bi mogli razgovori oz. posvetovanja uspeti in dovesti do koncentracije državnih sil, ker so ovire tako velike, da jih ni mogoče zlepa zdraviti. Na eni strani Pašić in Pribičević zastopata centralistične ideje ter jo branita, dr. Korošec in dr. Spahjo pa vsrta pri svoji avtonomistični politiki. Kako bi se mogla centralistična smer združiti z avtonomistično?

Vladinih krogih so danes pričani, da akcija za koncentracijsko vlado ne uspe. Vprašanje, da sestavi Ljuba Davidović vlado s pomočjo opozicijskega bloka, pa je danes že povsem odstranjeno z dnevnega reda. Edina možna rešitev je volilni mandat Pašić-Pribičević. Potrebno so še nekatere konference in posvetovanja, ki bodo dovedla do sestave take volilne vlade.

KNEZ BULOW NI AKTIVEN POLITIK.

— Rim, 9. maja. (Izv.) Z ozirom na vesti, ki jih je objavilo italijansko časopisje o knezu Bulowu, da prihaja v pošto kot kandidat nemškega državnega kancelarja, izjavlja Bulow, ki stalno biva v Rimu, da noče več aktivno delovati v politiki in da ostane v Rimu do konca svojega življenja.

ROMUNSKA KRALJEVSKA DVOJICA V LONDONU.

— London, 8. maja. (Izv.) V političnih krogih ne pripisujejo kakšne izredne važnosti posetu romunske kraljevske dvojice v Londonu. Naglašajo samo, da se bodo odnošali med Anglijo in Romunsko še bolj okrepili. V Dowerju pozdravi princ Waleski romunskega kralja Ferdinanda in kraljico Marijo v zastopstvu angleškega kralja.

VOLITEV PREDSEDNIKA V AMERIKI.

— Washington, 8. maja. (Izv.) V Kaliforniji je dobil pri prvih predsedniških volitvah predsednik Coolidge 30.000 glasov več kakor njegov protikandidat Johnson. Splošno smatrajo, da bo pri volitvah izvoljen za predsednika ameriških držav Coolidge.

AMERIKA ODPUSTILA KITAJSKI DOLGOVE.

— Washington, 8. maja. (Izv.) Sprejet je bil z 211 proti 114 glasovom načrt zakona, na podlagi katerega odpustijo ameriške države Kitajski vse dolge, ki izvirajo iz ameriške odškodninske zahteve povodom ustanka boksarjev.

KRIZA MACDONALDOVE VLADE.

— London, 8. maja. (Izv.) V poslanski zbornici je namestnik ministrskega predsednika Clynnes izjavil, da bo vlada smatrala predlog konservativne stranke proti razpravi o zaščiti carine, ki ima priti v tšek na vrsto, kot predlog o nezaupnici. Če bo predlog v zbornici sprejet, bo vlada izvajala parlamentarne posledice. V vprašanje stanovanjskega zakona je prišlo do ostrilhi nasprotij med liberalci in delavsko stranko. Liberalci so stavili neke vrste ultimatum glede določitve stanarine.

POŽAR V BLIZINI VILE ITALIJANSKEGA KRALJA.

— Rim, 9. maja. (Izv.) Včeraj opoldne je izbruhnil v bližini vile Savoy, kjer običajno biva italijanska kraljevska dvojica, v skladišču sena požar, ki je ogrožal vilo, katero je kraljevska dvojica morala zapustiti. Požar so ugasili, vila ni bila poškodovana.

Podpirajte obupane slepe in darujte

»Podpornemu društvu slepih«, Ljubljana, Wolfsova ulica št. 12.

Politične vesti.

— Sestanek dr. Beneš in dr. Ninčiča na Bledu. Zunanji minister dr. Ninčič je glede sestanka s dr. Benešem zjavil, da dan sestanka še ni določen. Najbrže bo med 14. in 16. t. m. Kraj sestanka je že določen. Objašnjava se sestanek na Bledu.

— Sprejemi v zunanjem ministertvu. Zunanji minister dr. Ninčič je včeraj v svojem kabinetu sprejemal zastopnike tujih držav. Posetili so ga angleški poslanik sir Alban Young, poljski poslanik Okenski in albanski poslanik Riza beg Kolonja.

— Naša pogajanja z Madžarsko. Naš poslanik v Budimpešti Tiha Popović je včeraj prispel v Beograd ter je dopoldne konferiral z ministrom trgovine in industrije dr. Krizmanom, kakor tudi z zunanjim ministrom dr. Ninčičem glede trgovinskih pogajanj, ki se imajo danes ob 10. dopoldne pričeti v Beogradu med našo in madžarsko delegacijo. Današnji sestanek je zgolj formalnega značaja. Meritorna pogajanja se prične 12. t. m.

— »Slovenec« in Rusija. Klerikalno glasilo se v zadnjem času rado postavlja s svojim Slovanstvom. V posebnem članku je »Slovenec« dokazoval, da so bili pravzaprav klerikalci med Slovani edina stranka, ki je delala v resnici slovensko politiko. Da je to bajka, ki so si jo na celini izmislili klerikalci sami, smo nedavno tega dokazali. Kot pričrčani »Slovani« hočejo sedaj biti seveda tudi prijatelji Rusije. »Samouprava« ironizira to njihovo stremljenje in ugotavlja tale dejanski položaj: »Slovenec« se je veseli nemške in avstrijske zmage v svetovni vojni in se radoval nad razpadom Rusije. Do tega časa je bil »Slovenec« vedno sovražno razpoložen nasproti Rusom, in tekem svetovne vojne je pisal o njih tako grdo, hujeje in grše, kakor katerikoli nemški list. Skratka: »Slovenec« je bil sovražnik Rusije, dokler je vodila protinemško in protiaustrijsko politiko, postal pa je prijatelj Rusije od tistega hipa, ko so tam zavladali germanofilski boljševiki.

— Radovedni smo, kaj na to poreče »Slovenec«. Najbrž bo molčal na ugotovitve, da je sivočrtno kot repil zobal in jasil avstrijskega dispozičnega fonda.

Najnovejša Radičeva akcija: manjšinska politika. Radič, ki živi na Dunaju, daleč od domovine, ki ga ne mara, misli dan in noč, kako bi škodoval jugoslovenski državi. Sedaj si je izmislil konferenco zatiranih narodov, odnosno konferenco narodnih manjšin v nasledstvenih državah, ki jo je spočetka sklical na Dunaj. Nasledstvene države so naravno intervenirale pri dunajski vladi in ta je konferenco kratkoma zavrnila. Sedaj naznanja ta izrodek našega naroda, da se konferenca vrši v Švici in na sedežu Društva narodov v Ženevi. Ta najnovejša Radičeva akcija nam sicer prav nič ne škodi, vendar nas je lahko sram, da smo rodili moža, ki po celni Evropi blamira naš narod in našo državo, blebetojoč po evropskih plačanih poslanih neverjetne gluposti človečanskega, mirotvornega, seljaškega in republikanskega programa. K temu programu je dodal še svojo manjšinsko »politiko«. Mož si vtepa v glavo, da pridobi pri evropskih državnikih na avtoriteto, ako se zavzame za narodne manjšine v Srednji Evropi. Upamo, da se te bodo čuvali stopiti v zvezo z vihravim možem, kakršen je Radič.

— »Slovenčev« uvodniki. V zadnjem času so postali »Slovenčevi« uvodniki sila enolični. Skoro brez izjeme srečajo v njih sledečo argumentacijo: Po enoletni abstenenčni, negativni, revizijski, avtonomistični in prostovoljno brezuspešni, trmasti, nekompromisni in nerealni politiki SLS in njenih poslancev, ki so odklanjali vsako sodelovanje v beogradskih vladah v korist Slovenije, je kriv Beograd zapostavljanje Slovencev v SHS! Po dejstvu, da so predstavniki lanskoletnje večine slovenskega naroda držali eno leto roke križem in se niti s prstom doteknili aktivnega političnega dela, naj sledi teorija o zapostavljanju Slovencev! Kdor noče delati in ustvarjati, se vendar ne more pritoževati, da ga drugi zapostavljajo!

— »Slovenčev« uvodniki. V zadnjem času so postali »Slovenčevi« uvodniki sila enolični. Skoro brez izjeme srečajo v njih sledečo argumentacijo: Po enoletni abstenenčni, negativni, revizijski, avtonomistični in prostovoljno brezuspešni, trmasti, nekompromisni in nerealni politiki SLS in njenih poslancev, ki so odklanjali vsako sodelovanje v beogradskih vladah v korist Slovenije, je kriv Beograd zapostavljanje Slovencev v SHS! Po dejstvu, da so predstavniki lanskoletnje večine slovenskega naroda držali eno leto roke križem in se niti s prstom doteknili aktivnega političnega dela, naj sledi teorija o zapostavljanju Slovencev! Kdor noče delati in ustvarjati, se vendar ne more pritoževati, da ga drugi zapostavljajo!

Društvo narodov v mesecu marcu.

Od vseh zasedanj, ki so se vršila meseca marca v Ženevi, je bilo najvažnejše ono Sveta Društva Narodov. To je bilo njegovo 28. zasedanje in se je vršilo pod predsedništvom urugvajskega zastopnika g. Guanija. Razen desetih držav — članic Sveta, je bilo zastopanih še devet drugih držav v zasedanjih, kjer so bile zainteresirane, med njimi tudi naša kraljevina.

Pri otvoritvi zasedanja se je predsednik v toplih besedah spomnil umrlega predsednika Wilsona, ki ni, kot je dejal, »znan samo naprej videti bodoče orijentacije mednarodnega življenja, temveč tudi dati v roke narodov, ki si želijo dela in miru, potrebno sredstvo za izvršitev njih stremljenj«.

Češkoslovaško je prvič zastopal pri zasedanju g. Beneš in predsednik ga je prisrčno pozdravil. G. Beneš mu je v svojem govoru dejal, da že štiri leta češkoslovaško politiko prevečajo ideje Društva narodov in da je javno mnenje vse Češkoslovaške republike naklonjeno temu idealu.

Med delom, ki ga je izvršil Svet v času svojega zasedanja, je treba predvsem omeniti ureditev dveh važnih političnih vprašanj, ki sta bili poslani Svetu od veleposlaniške konference: prvo je vprašanje mesta Memela, drugo pa mejna zadeva med Poljsko in Češkoslovaško pri Javorini.

Svet D. n. je enoglasno odobril odgovore, ki so jih dali juristi na vprašanja, katerega so jim bila stavljenja glede interpretacije osnovnih pravil D. n. in glede drugih točk mednarodnega prava, in to je zelo važna odločitev za razvoj Društva.

Podpis madžarskih protokolov, kar je neobhodno potreben pogoj za izvršitev programa finančnega dviga te dežele, je drugo dejstvo, katerega važnost je treba poudariti.

Razen tega se je Svet bavil v teku svojega zasedanja z vprašanji, ki se tičejo Gdanska, saarskega ozemlja in nemških narodnostnih manjšin v Poljski.

Človekoljubno delo Sveta je obstajalo predvsem v podpori, ki se je dala gladijočim Albancem in grškim beguncem.

Več komisi D. n. se je tudi sestalo v teku meseca marca. Sedanje stanje reparacijskega vprašanja.

Nemška država je dolžnik zavezniških držav. Prvo vprašanje, na katero so morali odgovoriti izvedenci, je bilo torej sledeče: Kaj lahko nemška država plača vsako leto? Ali z drugimi besedami: katero vrsto se da odtegniti letnim dohodkom nemške države, ne da bi se potlačilo ravnotežje državnega proračuna?

Da se določi ta vrsta, so postavili izvedenci dva principa: 1.) potrebno in pravično je, da nosi nemški narod enako težko breme, kot je ono, ki nosi na-

rode zavezniških dežel; 2.) v interesu Nemcev mora biti, da povečajo vrednote proračunskih postavk in torej se ne sme zahtevati povečanje teh vrednot v celoti za zavezniške.

Udeleževanje teh principov je dovelo do sledečih sklepov: prvo leto udeleževanja plačilnega načrta se ne sme zahtevati nobenega plačila iz proračuna; drugo leto bo dovolil izreden vir (prodaja preferenčnih akcij Družbe Železnice) v zvezi 250 milijonov zlatih mark od proračuna; tretje leto bo normalna vsota odštevkov od proračuna za reparacijske vrste dosegla približno višino 110 milijonov zlatih mark. Slednjič bo ta kvota dosegla 500 milijonov četrto leto in eno milijardo 250 milijonov peto leto.

Izvedenci so mnenja, da se ne sme iti nad te vsote, ker bi bilo drugače ravnanje nemškega državnega proračuna ogroženo in s njim tudi poznejša reparacijska plačila in bi se uničilo vse prejšnje prizadevanje odpraviti nemške finance in nemško valuto.

Toda omenjene vsote bi bile na vsak način nezadostne celo za najnujnejše in opravilne potrebe zavezniškov, ob enem pa ne bi odgovarjale resnični celotni plačilni možnosti Nemčije. Izvedenci so torej bili prisiljeni iskati v Nemčiji plačilne možnosti izven proračunskih plačil. Obrnili so se na nemške prihranke, kajti Nemčija se je obogatila z vojno, z insolventno državo in propasto marke in si je sezidala ogromno število novih tovarn in modernizirala stare, med tem ko ni hotela zavezniškom ničesar plačevati.

V tej smeri jim je pa pot že bila pripravljena. Nemci so že mislili na to, spremeniti svoje železnice v mednarodno družbo in so sami ponudili zavezniškom udeležbo pri industrijskih podjetjih.

Izvedenci so si osvojili te ideje in zahtevajo, da se nemške državne železnice predajo brezimni mednarodni družbi, ki bo izročila zavezniškom za 11 milijard zlatih mark hipotetičnih obilic, nosečih 5 odstotne obresti plus en odstotek za amortizacijo.

Na drugi strani se pa mora nemška industrija udeležiti pri finanstranju vojne odškodnine: dala bi za pet milijard obilic iste vrste kot prej omenjene.

Tako bi se dalo letno plačilo Nemčije dvigniti na letnih 2 milijarde 500 milijonov zlatih mark.

Omenjeni sistem industrijskih obilic ne bi samo dajal zavezniškom sigurnosti dovoljnih plačil, temveč tudi ob enem sredstvo kontrole, da celo pristika na nemško industrijo. Ravno radi kontrole bodo zavezniški tudi nadzorovali gotove denarne vire nemškega državnega proračuna (carina, davek na alkohol, tobak, prvo in sladkor). Od reparacijske komisije določeni kontrolorji bodo kasneje te različne dohodke in

ni ne bodo prej predali nemškim državnim blagajnam, predno ne bo Nemčija plačala določenih odškodninskih vsot.

Da se pa uredi reparacijski problem, in dovolj, da Nemčija plača, treba je, da imajo zavezniški korist od nemškega plačevanja. Ta zadeva je na videz silno enostavna, v resnici pa mnogo bolj komplicirana in celo mnogo bolj nevarna kot prva.

Zadevo je treba urediti tako, da se izvrši maksimum nemškega plačila, ne da bi stabilnost nemške valute pri tem kaj trpela. Zavezniški imajo tu že nesrečen primer: Ko je letos Nemčija naenkrat plačala zavezniškom eno milijardo zlatih mark, je s tem naenkrat uničila nemško valuto. Takih slučajev se bodo seveda od sedaj naprej zavezniški skrbno ogibali.

Zavezniški bodo skušali uporabljati precejšen del nemških plačil v Nemčiji sami, ne da bi jih skušali prenesti v inozemstvo, in sicer bodisi da se uredijo stroški za okupacijo, bodisi da se financirajo reparacije v naravi, ali pa bodo v gotovih slučajih nakupovali v Nemčiji blago in posestva. Tako se mislijo ogniti problemu prenosa kapitalov.

Prosveta.

Repertoar Narodnega gledališča v Ljubljani.

DRAMA.

Začetek ob 8. uri zvečer.

Petek, 9. maja: Zaprt. (Generalna vaja.) Sobota, 10. maja: »Izgubljene duše«. Premijera. Izven.

Nedelja, 11. maja: »Izgubljene duše«. Izven. Ponedeljek, 12. maja: »Dome«. Red C.

OPERA.

Začetek ob pol 8. uri zvečer.

Petek, 9. maja: Zaprt. Sobota, 10. maja: »Madama Butterfly«. Gostuje gosp. Roman Lubinecki. Red B.

Nedelja, 11. maja: »Gorenjski slavček«. Ljudska predstava. Izven. Ponedeljek, 12. maja: »Carjeva nevesta«. Red D.

★ ★ ★

— Ljudska predstava Gorenjskega slavčka. V nedeljo, dne 11. tm. zvečer se v prizorih kot ljudska predstava pri mizanih cenah priljubljena izvrina narodna opera Gorenjski slavček. Začetek ob pol 8. zvečer.

— Hudočestveniki v Ljubljani. Uprava Narodnega gledališča vjudno sporoča, da so parterni, balkonski in galerijski sedeži za vsa tri gostovanja že rasprodani. Na razpolago je še nekaj lož v I. redu in na balkonu. Opozarjamo, da se vrši gostovanje v sredo 14. v četrtek 15. in petek 16. tm. Predstave so v sledečem redu »Selo Stepičkovo«, »Živiljski boj«, in »Jekaterina Ivanovna«. Prihod umetnikov v Ljubno javimo pravočasno.

— Popravek. Zgodila se mi je mala neprilika pri oddaji poročila o igri »Dome« v tiskarino. Med rokopisom je ostal listek, ki sem ga skratiral. Tako je po moji pomoti nastanjen v »Slov. Narodu« z dne 8. tm., ki prinaša zadnji del poročila, uvodoma 12½ vrstic odveč in z vsebino, ki je bila nekoliko drugače povedana še predtadan. Poročilo z dne 8. tm. ima pridenjati s besedami: »Če pregledamo dramo v celoti, ... Dovoljsem si popraviti tudi par najhujših tiskovnih pogršk s istega dne. V predpredzadnjem odstavku je tiskano »pristnost in s pristnostjo«, namesto pristnost in s pristnostjo. V istem odstavku čitaj mesto poklicani igralec poklicni igralec. Prejšnjega dne, 7. tm., pa čitaj namesto: »da provocirajo o njeni stvari...« da pronicajo... Eno vrstico pred tem je izostal osebek stavka, tj. beseda »profesora«.

M. Z.

— Opera. G. R. Lubinecki kot gost v Faust. V sled generalne vaje pev. zbora G. Matic nsem mogel biti navzoč pri cel predstavi Fausta, zato tudi o g. Lubineckem ne morem izreči kolikoli izpčne sodbe. Lahko pa ugotovim že po tem malem, kar sem slišal v zadnjih Faustovih slikah, da g. Lubinecki ne ustreza željam, ki jih imamo vsi z ozirom na našega bodočega prvega tenorista. Rutina ni vse in širok repertoar, dasi je velik. Kaj nam pomaga še tako izvrsten tenorist, ki študira svoje vloge mesece in mesece in s tem združuje tok repertoarja, povzroča morebiti vsled tega upravi občutno škodo. Toda k rutini in obširni znanju treba tudi glasu, ki bi vsaj del publike ogrel. O. g. Lubineckem z ozirom na večeršnjega Fausta, v kolikor sem ga imel priliko slišati, tega ne morem reči. Morda se pokaže v soboto kot Pinkerton v drugi, boljši in prijetnejši sodbi. Za tedaj si tudi prihranim daljše poročilo o njem.

Književnost.

— Uzgajatelj: Izšlo je novi broj »Uzgajatelj« časopisa za moralno i etičko poučevanje društva sa ovim sadržajem: S. Ljubančič: Jagoda Truhelka; M. Vidović: Junaštvo; Stj. Lilić: Putevi k novom idealizmu; Jov. Čubrilo: Pomenovanje duševnog života djetinjeg; E. Petrovič: O priateljstvu; Dr. P. Pavlič: Kakva sam treba učiteljska škola; B. Dimić: Naš najveći problem; J. Truhelka: O moralnom uzgajanju djece; Jedan Prosvjetni skandal; E. Petrovič: Raspljedi vrednota; V. Bogdović: Vanskolaki rad; S. Ljubančič: Reforma kinopredstava; Prof. K. Kulisić: Zrna mudrosti; Štepan Grdić: Škola i društvo; Prof. A. Odić: Pedologija kao najmladja disciplina; J. Boko: Seksualno pitanje u pučkoj školi; Prof. A. Zec: Ugođaj i obrazovni elementi; B. Dimić: Država i škola; A. Studnička: Put obiteljske sreće; M. Vidović: U hramu svanilice napreduje; I. Miliš: Dojezanje i samljevanje.

Glasbeni vestnik.

— Koncert »Glasbene Matice«. Danes zvečer točno ob 8. vrši se v veliki dvorani hotela Union koncert Glasbene Matice, kojega spored izvajata orkestralno društvo in pa pevski zbor Glasbene Matice v Ljubljani. Orkestralni del sporeda obsega tri suite za godalni orkester, vokalni del pa celo vrsto najnovejših slovenskih mešanih in moških zborov. Vstopnice za ta koncert je še več kot polovico na razpolago in ljubljansko občinstvo pozivljamo, da se odzove vabilu Glasbene Matice ter poseti ta koncert, ki po svojem sporedu pomeni vsekakor glasbeni dogodek za naše mesto. Predprodaja vstopnic v Matični knjigarni in zvečer pred koncertno dvorano.

— Pevski zbor Državnega ženskega učiteljskega v Mariboru, ki je priredil zadnjo soboto tako sijajen koncert v Mariboru, ponovi ta koncert prihodnjo soboto ob 7. uri zvečer v Društvenem domu v Ptuj, pokazimo domačim umetnicam, da vemo ceniti njih trud in delo in posemimo njihovo prireditev polnoštevino!

— Pevski zbor Državnega ženskega učiteljskega v Mariboru priredi svoj koncert, ki ga je občinstvo in kritika z velikanskim navdušenjem sprejela, tudi v Ljubljani v soboto dne 17. maja t. l. ob 20. zvečer v filharmonični dvorani. Med pevskimi točkami nastopi koncertna violonistinja gospa Brandt - Pelikanova iz Maribora.

Sokolstvo.

— Sokol Štepanja vas se zbira za župni pešizlet v nedeljo dne 11. maja ob tričetrt na 6. zjutraj v telovadnici. Odnos točno ob 6. uri Udeležba obvezna za članstvo in naraščajo. Člani v kroju. Skodelico in pribor je vzeti s seboj. Danes v petek ob 8. uri društveni sestanek pri br. Novaku.

— Pešizlet Sokola I. v nedeljo 11. tm. v slavnostnem kroju. Kdor ga nima, v običajni obleki s sokolskim znakom. Izlet je obvezen za člane in članice. Zbirališče Tabor ob 4.45 zjutraj, pot po župnih dispozičijah, povratek ob 13.

— Mlanisko popoldne Sokola I. se vrši v nedeljo dne 11. maja 1924 ob pol treh popoldne v dvorani hotela Union. Poleg sedmih telovadnih točk izvajajo deca tudi nekaj prav ljubkih narodnih pevskih točk pod vodstvom brata C. Petrova. Deklamatorji pa so se tudi dobro pripravili. Program je bogat, zanimiv ter urejen tako, da bo gladko izvršen v času ene ure. Starše z dečjo bratsko vabilo k prireditvi. Zdravo!

— Sokolsko društvo v Radovljici priredi v soboto dne 10. t. m. ob 20. uri v spomin obletnice pričetka gradbe Sokolskega doma družabni večer za članstvo in prijatelje društva. Na sporedu je petje, godba in enodejanska burka »Dve tačici«. Po sporedu ples. Vstopnina za osebo Din 5. Družinske vstopnice Din 10. Za to prireditev se ni izdalo l'pakov ali vabil.

— Pešizlet Sokolskega društva v Celju bo v nedeljo v Griže. Zbirališče je ob četrti na 1. pri vremenski hiteli v mestnem vrtu. Vabi se sokolstvu naklonjeno občinstvo da se izleta udeleži v obilnem številu.

Zdravstvo.

PONAREJANJE HRANE IN PIJAČE.

Ponarejanje živil in pijače se je zadnja leta razvilo po vseh kulturnih državah s tako kolosalno brzino, da obsega skoraj vse predmete vsakdanje potrebnosti. Najbolj enostaven način ponarejanja je, če se hrana popolnoma ali deloma zamenja s kako drugo stvarjo, ki je manj redna in bolj poceni, vendar pa podobna naravni hrani po vonju in okusu. To kategorijo ponarejanja lahko kvalificiramo kot prevaro in je neke vrste goljufija. Druga kategorija obstoji v načinu, kako se primestavajo hrani in pijači druge snovi, ki so zelo poceni in brez redilnega pomena. Tretja kategorija obsega metode, kako se odvzemajo hrani najbolj redilne in najdražje snovi v škodo njenega okusa in teka. K četrti kategoriji prištevamo različne primesi hrani in načine, kako se zboljša njena zunanost, ki pa ne odgovarja redilni moči in škoduje zdravju konsumentov.

Poizkusi glede vpliva takih primešanih snovi na človeški organizem so dokazali, da delujejo večinoma škodljivo na živno protoplazmo in prebavo, včasih pa se lahko celo pripeti, da zastrupe organizem. Poleg omenjenih načinov spada v širšem pomenu besede k ponarejanju vsaka poškodba ali sprememba naravnega svojstva in sestavine hrane in pijače, ki se lahko zgodi zaradi nepravilnosti ali malomarnosti pri kuhi ali konserviranju hrane. Sem spada n. pr. prodaja sparjene ali vlažne moke, slabo pečen kruh, staro meso, ribe itd. Malomarnost lahko povzroči, da se hrana in pijača pogosto pokvari. Tako hrana je seveda škodljiva, ker ima v sebi strupene snovi, ki kaj razpuste težke posledice. Organizem se zastrupi in človek lahko celo umre.

Ponarejanje hrane in pijače je dandanes zelo razširjeno in izpopolnjeno, ker pozna sodobna tehnika ne samo način, kako se hrana pripravljata, temveč tudi metode, s pomočjo katerih jo ponareja. Razen producentov jo pogosto ponarejajo tudi trgovci in prodajalci, ki hočejo zaslužiti in konkurirati z naravno hrano. Ponarejanje hrane je očitno zlo, ki ima zelo slabe posledice. Povzroča v prvi vrsti materialno škodo vstopnim in poštenim producentom, škoduje zdravju konsumentov, ogroža narod, ker ljudstvo polagoma hira in izumira in slednji škoduje tudi državi in njenemu gospodarskemu napredku. Te težke posledice skušajo opaziti vse moderne države s raz-

Dnevne vesti.

V Ljubljani, dne 9. maja 1924.

Od kdaj so klerikalci republikanci?

Naši klerikalci so bili pod Avstrijo zagriženi monarhisti. Pod Habsburžani so bili tako dinastični, da so se valjali v prahu pred vsako osebo habsburškega vladarskega doma. Bili so tako zvesti in udani služabniki monarhistične misli, da se jim je zdel že zločin žaljenja Veličanstva, ako so napredni listi pisali »Cesar Fran Josip je odpotoval v Ischle«. Zato so »Slovenec«, zlasti pa »Domoljub« in »Slovenski Gospodar« dosledno pisali: »Cesar Fran Josip so sprejeli v avdienci ministrskega predsednika...« V tem fanatičnem monarhizmu, ki je bil servilizem in lakajstvo najgršje sorte, so vstajali točno do prera. Čim pa smo dobili svojo narodno državo in svojega narodnega kralja, so klerikalci kot protinacionalni element takoj odkrili svoje republikanske prepričanje.

V Sloveniji, kjer poznamo naše klerikalce, smo dobro vedeli za vzroke te nepričakovane klerikalne metamorfoze. V Beogradu pa jih niso poznali in so mislili, da so bili klerikalci od nekdanjih republikansko razpoloženi. No, sedaj so jih, kakor se zdi, spoznali tudi v Beogradu. Te dni je namreč priobčila »Samouprava« zanimiv članek, v katerem prav spretno slika naše klerikalce, kakšni so bili nekoč in kakšni so sedaj.

»Slovenec« je bil, tako piše imenovani list, monarhističen, dokler ni cesar Karel »prostoovoljno« zapustil prestola svojih prednikov in dokler se niso Slovenci združili s srbsko kraljevino. Od tega dne je »Slovenec« prepričan, da katoliška načela ne zahtevajo več monarhije, marveč da se z njimi bolje strinja republikanska oblika vladavine. Od tega trenutka je »Slovenec« postal republikanski list in piše odkrito za republiko ali vsaj prikrito deluje za republikansko načelo. Svoje dni je ne prestopal pital z največjim simpatijami o cesarju Viljemu, priobčil je o njem neštevilne anekdote vse z namenom, da ga predstavi Slovincem v najlepši luči. Ako je sedaj treba pisati o kralju, n. pr. povodom kakšnega državnega praznika, preide »Slovenec« preko tega molče ali pa napiše pro forma v članku nekoliko praznih fraz, često celo z dvomno vsebino, v političnih in dnevnih vestih istega lista pa persiflira v obliki polemike z rodoljubnimi slovenskimi listi na najbolj strupen način monarhistično načelo. Z eno besedo: »Slovenec« je bil monarhist in še kak monarhist, dokler je bil na Dunaju cesar Karel, a v Berlinu car Viljem, postal pa je republikanec od istega dne, ko imajo Slovenci svojega narodnega kralja v Beogradu.

Ta sodbja je točna. Ako bi Slovenci danes prišli, česar nas Bog varuj, zopet pod Avstrijo in pod žezlo kakšnega Habsburžana, stavimo, da bi bili naši klerikalci s »Slovincem« vred zopet takšni monarhisti, da bi kar tulili. Seveda, Habsburžan in kralj naše krvi in našega jezika, to je velika razlika. Naši klerikalci hočejo pač služiti samo tujcu, če tudi jih bje s škorpjoni!

— Klerikalna polemika. »Slovenec« se kaj rado pripeti, da mu zastane sapa v grlu in da ne more odgovorjati stvarno. V takih slučajih si pomaga z argumenti, ki nas nehoti spominjajo na prizore v ljudski šoli. Radoveden učenec vprašuje kateheta, kako je mogoče, da so v eni božji osebi zapopadene tri, kar je matematično izraženo 1 = 3. Katehet se razjezi, češ, da je to resnica ad hoc, in postavi predrzneža v kot, ko ga je predhodno pošteno ozmerjal. Tako tudi »Slovenec«. Poglavlje o krščanstvu, ki ga je katolicizem spremenil v obrt, je klerikalcem sploh sila neprijetno, ker se dobro zavedajo, da jih čaka neizogibni konec, čim se ljudstvo spametuje in spozna, kaj tiči za cerkvenimi ceremonijami in paradami. Zato »Slovenec« bljuje ogenj in žveplo na vsako svobodno misel, na vsak najmanjši dvom o nezmotljivosti katoliških pisarnarjev in farizejev. Argumenti, s katerimi skuša dokazati, da je sodobna cerkvena obrt in verižništvo z ljudsko neumnostjo identično s prvotnim krščanstvom, niso samo puhli in plitvi, temveč tudi dokaz, kako nizko je padla pri teh ljudeh duševna omika. Z besedami »bedake«, »zatelebane«, »neslanec«, »čisto navadna neumnost«, »velika notranja laž«, »zastarel kakor biedermaerska copata« itd., hoče klerikalizem dokazati, da je nosilec tiste duševne omike in tiste ponižnosti, dostonosti in besedah in dejanjih, ki jo je nekoč oznanjalo krščanstvo. Že to potrjuje Macharjevo sodbo o katolicizmu kot dvoživkarstvu, ki ima vedno nekaj drugega v ustih, nikdar pa ne v srcu in duši tega, kar ima na jeziku. Vso svojo modrost črpa »Slovenec« pismouk iz zaprašenih cerkvenofilozofskih knjig, ki so pisane nalašč tako, da jih nihče ne razume. Niti avtor ni vedel, kaj je hotel povedati. »Bogoslužje krščanstva je od početka evharistična daritev Bogocloveka, zakramentalno in objektivno-ritualno; veliki misterij, kakor se je imenovalo, je za-

htevalo hramu božjega in vso možnost razvoja bogate liturgike.« Ta subjektivno-farizejski konglomerat abstraktnih pojmov, ki jih je nanizal »Slovenec«, da prikaže laž v harlekinovi čepici resnice, lahko označimo z eno besedo »lažna«. Ta lajna je pobrala iz vseh leksikonov najbolj zveržene fraze ter operira z njimi, da ustvari iz jasne, vsakomur razumljive ideje krščanstva nekaj tako čudovito misterioznega in filozofsko zverženega, da človeštvo v masi, ki mu je pravzaprav namenjeno krščanstvo, res ne ve, kaj naj počne s to kolobocijo. Pač pa vedo cerkvene eminence, ki imajo v tem vir za svoje dohodke.

— Dober nasvet. »Slovenec« je ponatisnil našo včerajšnjo notico o novem klerikalnem izumu. To je lepo in smo mu lahko samo hvaležni. Kar pa se tiče razlike med »telesno močjo« in »duševno energijo«, nas je sodni sluga na podlagi svoje prakse s kaznivci opozoril, naj svetujemo »Slovincem« uredništvu to-le: Kadar mu opeša v polemiki s »Slovenskim Narodom« notranja moč in »duševna energija«, naj gre v linško katedralo in stoji tam tri dni in tri noči ter prisostvuje službi božji, ne da bi telesno spalo. Potem naj se vrne v Kopitarjevo ulico in napiše znanstveno razpravo o vplivu telesnega spanja na duševno energijo. Za to disertacijo mu je zagotovljena Noblova nagrada.

— Železniški minister in železniški uradniki. Udučenje železniških činovnika u kraljevini SHS nam poroča: Dne 1. t. m. je g. minister saobračaja dr. Svetislav Popović sprejel delegacijo našega društva. Odposlanstvo mu je predložilo obširno spomenico, katero je pazljivo prečital in skupno z njimi obravnaval točko za točko resolucije. Deputacija je razložila g. ministru težnje železniškega uradništva cele države, za katere je on pokazal nepričakovano veliko zanimanje in razumevanje. Avdienca je trajala nad 1 in pol ure ter so delegati odšli z najboljšim vtisom in velikim zaupanjem v sedanjega g. prometnega ministra, ki je sam priznal, da je neobhodno potrebna izdatna gmotna pomoč železniškemu uradništvu. Trdno se nadejamo, da smo končno našli v g. dr. Popoviču moža, ki bo zastavil ves svoj ministrski vpliv za ugodno rešitev materialnega vprašanja železničarjev in da bo, popolnoma v skladu s svojim prednikom, posvetil svoje delovanje tudi železniškemu osebju.

— Radičev duh v naši armadi. Pišejo nam: V neki predmestni gostilni smo bili gostje nedavno priče mučnega prizora, kako je neki vojak hrvatske narodnosti zabavljaj čez državo in Srbe, naglašujoč, da ga je sram, ker mora nositi srbsko šajkačo. Gostje sicer niso molčali, toda ker je imel zabavljač družbo oboroženih tovarišev, ki so bili že vsi nekoliko vinjeni (pianec in otrok pa govorita, kakor mislita), zato so umolknil ter naznanili slučaj vojaški oblasti. Pa se klerikalni poslanci — tako slovenski kakor hrvatski — še pritožujejo, zakaj se ne pušča vojakom odslužiti v domačem kraju in zakaj vojaške oblasti zabranjujejo mladeničem čitati zastrupljajoče časopise, kakor razna Radičeva glasila in naše klerikalne liste: »Straža«, »Slov Gospodar«, »Domoljub«, »Slovenec« itd. Še preblizu doma za take ptiče je Macedonija. Škoda, ker nimamo zanje kake prekmorske kolonije.

— Konferenca inženjerjev Male antante. Od 21. do 24. julija 1924 se vrši v Pragi mednarodni kongres, ki bo razpravjal in sklepal o znanstveni organizaciji in vodstvu dela. Tajnik udruženja ameriških inženjerjev Wallace je že lani predlagal, naj češkoslovaška vlada skliče ta kongres. Ministrstvo javnih del je pooblastilo Masarykovo akademijo dela, naj v imenu vlade povabi na kongres ameriške inženjerje. Povabljenih je 38 tehničnih in industrijskih korporacij. Kongres bo razpravjal tudi o ustanovitvi stalne korporacije, ki bi sklicevala periodične mednarodne kongrese. Na kongres so povabljeni člani Male in Velike antante in slovenski držav. Ob tej priliki se vrši tudi konferenca inženjerjev Male antante.

— Notar Lovro Baš. V Celju je snoči ob 21.30 na svojem domu v Aškerčevi ulici umrl za napredek slovenstva v Celju in okolici velezaslužni notar g. Lovro Baš v 75. letu starosti po kratki, mučni bolezni. Pokojnik je bil dne 3. avgusta 1849. rojen v Spodnjih Gorčah pri Braslovčah. Po končani ljudski šoli je obiskoval gimnazijo v Celju in pozneje univerze v Gradcu, oz. na Dunaju, kjer je končal pravne študije. Bil je vnet član akademskega društva »Slovenec«. Kot notarski kandidat je zelo agilno deloval na narodnopolitičnem in kulturnem polju v Celju, pozneje v Koziem in Laškem. Najpreje je bil imenovan za notarja v Ljutomeru, zatem v Celju kot drugi slovenski notar za časa ministra Pražaka leta 1881.

Kot slovenski notar je odločno in z vnuem branil interese slovenskega naroda tudi v jezikovnem oziru ter je bil vedno trn v peti celjskim Nemcem, ki so ga povsod črtili, preganjali ter ga skušali z vsemi sredstvi odstraniti iz Celja. Hoteli so, da bi njegovo mesto zasedel kak Nemec. Ni jim uspelo. Baš je preprečil vse njih načrte. V poznejših letih je Baš urejeval tudi celjsko »Domovino«, kjer je priobčeval razne politične in druge aktualne članke. Pokojni notar Baš je bil dolgo let predsednik spodnještarske notarske zbornice vse do združenja te zbornice v enotno zbornico za Slovenijo. Bil je tudi med ustanovitelji »Celjske posojilnice«, kateri je več let podpredsednik, bil je dalje član upravnega odbora in pravni konzulent »Spodnještarske hranilnice v Celju. Naročnik in sodnik našega lista je bil dolga desetletja. Zadnji svoj prispevek je nam poslal pred par tedni. Bil je tast sodnih svetnikov dr. Frana Mohoriča v Ljubljani in dr. Ant. Muleja v Mariboru. Neupogljiv narodnjak in odločen naprednjak, je slovel povsod po svoji vzorni poštenosti in vzgladni delavnosti. Bil je kristalno čist značaj, mož, ki je vsikdar hodil svojo ravno pot, ne oziraje se na levo ne na desno. Dijaki so imeli v njem svojega krepkega zaščitnika in zagovornika. S svojo vplivno besedo pri celjskih denarnih zavodih je marsikateremu slovenskemu akademiku omogočil študije. Bil je izvrsten pravnik in velik prijatelj ljudstva. Zato je vžival zlasti med kmečkim ljudstvom največji ugled in splošno spoštovanje. Pogreb bo v soboto ob 16. iz Aškerčeve ulice v Celju na okoliško pokopališče. Bodi zaslužnemu narodnemu borcu ohranjen trajen svetel spomin, njegovi spoštovani rodbini pa naše iskreno sožalje.

— Od takse je oproščen glasov »Službenih Novin« z dne 7. maja 1924 »Jugoslovenski Sokolski Savez« v Ljubljani in »Hrvatski Sokolski Savez« z vsemi včlanjenimi sokolskimi župami in društvili.

— Za krški hidroelektrični bazen. Pod tem naslovom prinaša zagrebški »Pokret« članek, v katerem zagovarja čimprejšnjo izgradnjo hidroelektrične centrale pri Krškem. Ob Savi naj se napelje kanal in ob kanalu postavi centrala. S tokom te centrale bi lahko Zagreb zalagal vso zagrebško in okoliško industrijo.

— Poroka. Dne 28. aprila t. sta se poročila gosp. Ferdo Rumpret iz Krškega in gospica Anka Vidmar iz Vidma pri Krškem. Obilo sreče novoporočencema!

— Mestna zastavljavnica lma tomesekno dražbo septembra 1923. zastavljenih predmetov 15. maja ob 3. uri popoldne.

— Smrtna kosa. Po daljši bolezni je včeraj v Spod. Šiški umrla v cvetju mladostni gđ. Božena Lasičeva, hčerka g. Henrika Lasiča, svetnika stola sedmorice v Zagrebu. Pogreb bo jutri v soboto ob 16. popoldne iz Sp. Šiške, Vodnikova cesta 97 na pokopališče k Sv. Križu. Bodi ji ohranjen blag spomin, spoštovanim njenim obiteljem iskreno sožalje. — Na Baku pri Knežaku na Notranjskem je po dolgotrajni in mučni bolezni umrla ga. Antonija Tomšič roj. Fatur, posestnikova vdova v starosti 60 let. Pogreb se vrši v Knežaku. Bodi vrli slovenski ženi ohranjen blag spomin, njen rodbini naše sožalje.

— Prefrigan slepar. K posestniku Podlesnikarju v Podgorju pri Kamniku je prišel pred Veliko nočjo neki neznanec, ki se je izdal za velepodjetnika iz Palanke in je naročil Podlesnikarju, izročivši mu obremen na njegovo mater naslovljeno pismo, da naj gre v Palanko za njega po denar in sicer en in pol milijona Din. Podlesnikar je res nasedel in se odpeljal v Palanko in sicer že zato, ker mu je tujec obljubil 50 tisoč Din nagrade. Prišedši v Palanko je Podlesnikar raman iskal tujevo mater in kmalu je izprevidel, da je bil opeharjen. S seboj je imel zelo malo denarja in kmalu bi se mu primetilo, da se ne bi mogel vrniti. K sreči je zanj založila neka postarica, da je lahko brozvalj domov po denar. Tujec, ki se je medtem na Podlesnikarjevem domu udobno šopiril ter užival razne drobte, je med tem že izginil. Popreje je še Podlesnikarjevi ženi izvalil precej denarja in ukradel je tudi več zlatih predmetov. Prefriganega »bogataša« iz Palanke orožniki zasledujejo.

— V šmarju se je obesil 7. tm tamonjši postajnačelnik Ivan Krančar. Kaj ga je gnalo v smrt, ni znano.

— Poskušeni samomor. V Zagrebu se je z veronalam zastupila dijakinja N. P. Prepeljali so jo v bolnico. Njeno stanje je nevarno. Vzrok samomora je nesrečna ljubezen.

— Smrtna nesreča. Pri Vranjku je vlak povozil 7. tm. Nežo Gracer iz Leskovca pri Rajhenburgu. Gracerjeva se je vračala s sejmja v Sevnico in je bila precej vinjena.

— Brat ubil brata. V nedeljo zvečer 4. tm. sta popivala na Zigrškem vrhu pri Sevnici brata Martin in Ivan Božič. V pijanosti sta se sprla in je Martin nenadoma potegnil kuhinjski nož ter s njim prerezal Ivana goltanec. Na lice mesta dospeli okrajni zdravnik nesrečnega ni mogel več pomagati ter je Ivan naslednjega dne umrl. Martin Božič je bil 7. tm. od orožnikov aretiran.

— Samomor srezkega načelnika. V Cetinju v Črni gori se je ustrellil srezki načelnik v pokojni Stevo Martinović. Vzrok samomora ni znan. Trdi se, da je tudi pokojnik oče izvršil samomor, iz česar je sklepali, da je to rodbinska bolezen.

— Dvojni lboj. V selu Gornji Gradini pri Banjaluci se je na sejmu sprla večja družba seljaških fantov. Med prepriom sta brata Pero in Jovo Rožić z noži navallala na Dušana in Pana Tešića. Slednja sta bila tako teško poškodovana, da sta še isti dan podlegla poškodbam.

— Železniška nesreča. Pri Brčli v Bosni se je utrgala od vlaka skupina vagonov, ki je zdrvela proti mostu, ki vodi čez Savo. Na mostu je bil velik promet in vagoni so se zalepteli v skupno voz. Trije vagoni so bili razbiti in en konj mrtev. Težko ranjen je bil neki voznik.

— Avtomobilska nesreča na Tuškancu pri Zagrebu. Včeraj popoldne se je zgodila na Tuškancu pri Zagrebu težka avtomobilska nesreča, ki je zahtevala tudi človeške žrtve. Sofer Melhior Bačun je med vožnjo proti Tuškancu srečal svoja dva prijatelja Julija Kohanskega in Ivana Stahla ter jih pozval, da prisedeta. V bližini Čitroka so naletek na dve devoljki, ki sta jih živahno pozdravljale. Bačun je ustavil avtomobil in je pozval še devoljki, da prisedeta. Avtomobil, že itak majhen, je bil s petimi osebami popolnoma prenapolnjen. Sofer je vozil z brzino 35 km na uro proti Tuškancu. Ko se je avtomobil spuščal po klancu proti Streljani nizdol, je nenadoma odpovedala zavora. K nesreči se je moral avto tudi izogniti nekemu štoru na cesti. Sofer je skušal obrniti proti desni, moral pa je okreniti na levo. Obe devoljki, nahajajoči se na avtomobilu, sta skočili z njega. Pri tem je 18-letna Ančka Svigir odskočila tako nesrečno, da je z glavo priletela v štor, odnosno ob steblo in je obležala mrtva. Druga devoljka pa je nenadoma izginila. Pri nesreči je bil poškodovan tudi Ivan Stahl. Nesreče je kriv sofer Bačun, ki je vozil prehitro.

— Iz raznih krajev države. Progovni čuvaj Lazar Tošić iz Mostarja je padel pri prižiganju svetilke s lestve na prago in je priletel tako nesrečno, da je bil takoj mrtev. Pred okrožnim sodiščem v Banjaluci se vrši razprava proti Mustafi Dobojčeviću, ki je obtožen veleizdaje. — Razprava proti Čarugi se prične 12. tm.

— Vremenska napoved. Dunaj, 8. maja. Uradna vremenska napoved za 9. maja: Oblačno, tupsam tudi dež, morda z nevihtami. Padanje temperature. Nestalni značaj vremena bo trajal dalje.

— Chinoferlin. Kina železnato vino, najboljšo sredstvo proti slabokrvnosti, boleznim v želodcu in najboljšo okrepčevalno sredstvo pri rekonvalescenci. Dobiva se v vsaki lekarni.

— Koncert. Jutri v soboto se vrši v kavarni Evropa zaključni koncert dravske godbe. Začetek ob 9. uri zvečer. Vstop prost.

— Damski česalni salon Aleksa. Gjud ml. V prijazni, popolnoma prenovljeni hiši na Kongresnem trgu št. 6 v Ljubljani je pred kratkim otvoril poleg moderne brivnice svojega očeta gosp. Gjud ml. povsem moderni svetil in z največjim komfortom opremljen damski česalni salon. Obsega 5-6 popolnoma separiranih kabin z vsemi toaletnimi potrebščinami in največjo higijeno in udobnostjo. V prvi sobi na ulico so tri kabine v drugi na dvorišče pa 2 že urejeni, tretja pa je skoro gotova. Vse saloni, ki je okusno alikan in drapiran, napravi vtis popolne domačnosti. Postrežba Gjudovih pa je itak obče znana fina in čista. Čestitamo mlademu podjetnemu obrtniku in le želimo, da bi naši mladi obrtniki raznih strokov modernizirali svoja podjetja v najboljšem smislu.

IZ CELJA.

— Elektrifikacija vojniške okolice. V Vojniku se je v nedeljo vršilo zborovanje, na katerem se je razpravljalo o elektrifikaciji trga Vojnik in okolice. Obravnavala se je ustanovitev zadružne elektrarne, ki bo obsegala Novo cerkev, Višnjo vas, Ivenco, trg Vojnik z okolico, Arclin, Škofjo vas, Imovlje in Ljubčno. Zadnji dve vasi mejita na celjsko okolico. Glavni vod bo dolg okrog 8 km. Ko bo ta projekt, na katerem prične v prihodnjih dneh delati tvrdka Siemens, realiziran, bo oskrbljena cela dolina od Celja do Dobrne in Vitana z električnim tokom.

— Radiškatice prepovedane prireditve. Kakor smo že poročali, je oblast v celjskem okolišu radi širjenja škrlatice prepovedala do nadaljnjega vse prireditve. Istotako so zatvorile do 17. maja vse šole. V celjskih cerkvah se pa veče za večerom zbira pri »šmarncih« ogromna množica ljudi, med temi menda polovica otrok, tako da so cerkve nabito polne. Kakor v šoli ter drugih prireditvah, ki so prepovedane, je nevarnost okuženja in razširjenja epidemije v cerkvi po našem mnenju še veliko večja in bi bilo gotovo na mestu obisk cerkev v teh večerih če ne že popolnoma, pa vsaj otrokom zabraniti. Ne pomaga mnogo, če se zabrani manjšo zlo, medtem ko se večjo zlo nemoteno lahko dalje širi.

IZ MARIBORA.

— Rodbinska — stanovanjska tragedija. S ponovnim apelom naj se pri izvršitvi deložacij na pristojnih mestih ne uvažujejo mrtve črke zakona, nego tudi dejanski položaj, kakor se istotako prakticira tudi v Srbiji sami, smo dosegli, da je bil nekaj časa mir vsaj pred najhujšimi javnimi skandalii. Kakor pa kažejo številni novi slučaji, se tudi pod novimi stanovanjskimi komisijami ponavlja stara pesem. Pred kratkim smo doživeli javni skandal deložacije železničarja Tavčarja. V sredo in četrtek pa se je v Gledalski ulici, v hiši stolnega kapitlaja, odigral tragičen rodbinski — stanovanjski dogodek, glede katerega še ne vemo, kako še globlje posledice bo rodil. V tej hiši ima malo stanovanje ponesrečen trgovec Zentner. V spominu je še, kako je nedavno izgubil najpreje otroke in nato še ženo. Zentner je dal eno sobo s kuhinjo v podnajeem pekovskiemu molstru Pošu, katerega žena je pred kratkim porodila in sicer tako težko, da sta bila v nevarnosti mati in otrok. Ni še dognano, kaj je Zentnerja, ki je od Poša dobil posebej še 3000 Din, da je sploh prišel pod streho, gnalo, da je šel na stanovanjski urad ter izjavil, da je njegovo stanovanje na razpolago. Vsled te samoprijave so mu seveda odpovedali stanovanje s podnajemnikom vred. Poš se je branil na vse instance, a je bil povsod obit. Obe-

O dogodkih v Šibeniku.

50 let je poteklo te dni, odkar je umrl dalmatinski pisatelj Nikola Tomaseo (Tomažič). Rodil se je v Šibeniku. Živel je večji del svojega življenja v Italiji in pisal mnogo, seveda v italijanskem jeziku, nekaj stvari je napisal tudi v svojem maternem, v hrvatskem jeziku. Vedno se je priznaval za Hrvata prav očito. Tomaseo je bil jezikoslovec, zgodovinar, kritik, pedagog in karkoli je pisal, je bilo dobro, vspešno, veljavno in je prispevalo uspešno k dviganju italijanstva. Tomaseo je bil človekoljub, zato pa je tudi mnogo pretrpel in ječal v avstrijskih kazematah. Iskreno je ljubil svojo Dalmacijo, vzljubil pa je tudi Italijo, ki se je takrat borila za svobodo.

S stalnim svojim pogledom na vzhodni jadranski breg je napovedoval bodočo jugoslovensko državo, katere bo most do italijansko - jugoslovenske zveze, da se posestrite latinska in slovanska kultura in si italijanstvo in jugoslovenstvo preko Jadrana podasta roko v bratski sporazum.

50letnico Tomaseove smrti so hoteli Italijani izrabiti v politično demonstracijo v Šibeniku, kjer naj bi se afirmiralo italijanstvo Dalmacije in iz Tomaseovih spisov povsem krivo izvajalo, da pripada Dalmacija Italiji! Proti tej italijanski nakani se je dvignil Šibenik in slovesno protestiral proti provokaciji, ko je prišel iz Zadra parobrod »Keleti« s predavateljem prof. Orano, ki je imel proslaviti Tomaseov spomin v Šibeniku v italijanskem društvu. Parobrod je bil poln italijanskih zastav. Proti manifestirajočemu ljudstvu je nastopila policija in poklicali so tudi vojak! Več oseb je bilo pridržanih in kaznovanih do 14 dni zopora po Bachovem patentul Prof. Orano je odšel, ne da bi mogel imeti konferenco, z avtom preko Benkovca v Zader, italijanski splitski konzul je odpotoval s parobrodom in spremstvu redarjev.

Ako bi bila Italijanom mar proslava Tomasea v smislu njegovega pobratimskega apostolstva med Italijani in Jugoslovenci, bi bila lahko to sijajna proslava, ki bi izdatno prispevala k sporazumu med obema jadranskima narodoma! Tako pa so hoteli nekateri brezvestneži zopet izzivati in še poostriiti že tako preveč napeto razpoloženje med obema jadranskima bregovima! Naše oblasti so postopale tako, kakor da bi poveljevali italijanski diplomatični zastopniki v Dalmaciji! Trebalo je prepovedati Tomaseovo proslavo, ker je bil njen namen jasen in ga je ljudstvo dobro razumelo. Tak razum bi bile lahko imele tudi oblasti!

Tomaseo je pisal v nekem svojem sestavku, da ljubi Italijo in kot veren dalmatinski Hrvat je govoril o prijateljstvu med Dalmatinci in Italijani, pozivajoč k spoštovanju obeh jezikov in k posebni ljubezni do svojega lastnega jezika. Sedaj hočejo Italijani Dalmacijo priklopiti k Italiji in iztebiti Tomažičev materni jezik! Ako bi Tomažič vstal iz groba, bi ne pisal več sestavkov, da ljubi Italijo, marveč ogorčen članek »Perché non amo l'Italia!«.

Šibeniški slučaj nam znova kaže, da pri mnogih Italijanih ni dobre volje za mirno medsebojno sožitje z Jugoslovenci. S tem dejstvom računamo!

nil se je še na upravno sodišče v Celju, od koder pa še ni rešitve. Bolezen žene in z rekuzi so mu izprali vse prihranke in zaslužke. Namesto njemu je stanovanjski urad to stanovanje nakazal nekemu mestnemu uslužbencu, ker je le tega stanovanje nezdravo. V sredo dopoldne je prišlo do deložacije. Mož je bil v pekarni, žena z otrokom sama doma. Ko je doznala za prihod uradnega organa, se je zaprla. Prišli so pa nazaj ter s silo odprli vrata. Tedaj so itak že skoro na smrtni postelji leželi ženi odpovali živci, pričela je blazneti. Strašen krik se je čul celo na ulico. Kot divja levinja je branila, ko so jo možje poskušali odnesti pohištvo na dvorišče. Hipna zblaznelost je dospela na tak vrhunec, da niti ni več poznala svojega moža, katerega je tudi napadla. Ves obupani mož je hotel na stanovanjski urad, a tam imajo za take slučajne že pripravljen stariotipen odgovor: »zakon je zakon«. Ker so odlašali pohištva uvideli nevarnost zase, so pustili posteljo na nji zblaznelo ženo in otroka. V četrtek zjutraj so s pomočjo stražnika in štirih postrežkov izvršili tudi to deložacijo. Rodbina je trenotno na cesti. Slučaj vzbuja po celotnem mestu ogorčenje.

Rešilni oddelki je imel zadnje dni več opravka z manjšimi nezgodami. Težje delo je imel z nesrečo Milana Brdajsa, ki je pri vozu dobiel tekočo poškodbo zadaj na glavi. Tovarnarja Zalokarja, ki je nevarno zbolel na pljučnici, je prepeljal iz sanatorija v bolnico k rentgenizaciji in zopet nazaj v sanatorij. V četrtek dopoldne je pomagal tudi pri nevarnem onesvečenju sina iz neke ugledne rodbine na Glavnem trgu.

IZ PTUJA.

Gasilno društvo. Te dni se je vršil v gostilni »Bel križ« občni zbor tuk. prostovoljnega gasilnega društva. Sejo je otvoril g. Steudte sen. Zahvalil se je vsem, meščanom Ptuja za izdatno podporo, katero je gasilno društvo lansko leto sprejelo. Odobrovalo poročilo navaja. Lansko leto je bilo gasilno društvo najmanj desetkrat alarmirano radi ognja, imelo je tudi prave uspehe na raznih pogoršilih. Pri vseh gledaliških in kino predstavah je imelo gasilno društvo redno svojo službo. Društvo se je dvakrat korporativno udeležilo bakljade na čast naših kraljevskih hiš. Dne 8. oktobra l. l. je priredilo društvo svojem starejšini Steudte krasno bakljado. G. Steudte sen. je redni član že od leta 1871. kot vodja društva pa še 25 let. Društvo je priredilo lansko leto gasilno veselico in vinsko trgatavo v »Društvenem domu«. Občinam mesta Ptuj in okolice Breg pri Ptuj, podružnici Ljubljanske kreditne banke, posojilnici in vsem podprajočim članom, izreka društvo najlepšo zahvalo. Proti koncu se je se sprožila misel, da si društvo nabavi v najkrajšem času modern turbinsko brigalno, kar bi bilo jako velikega pomena za Ptuj in okolico, za lokalizacijo velikih in nevarnih požarov. Ideja je bila s velikim odobravanjem soglasno sprejeta, izšla so se tozadevna navodila, da se z akcijo takoj prične. Gasilno društvo v Ptuj vpljudno poziva vse meščane Ptuja in okolice s prošnjo, za prostovoljne prispevke.

Lekarniško nočno službo ima ta teden Lekarna pri Zamočju.

Koncert. Dne 11. tm. bo v kavarni »Balkan« zadnji poslovljni koncert dueta Šuškin in Moskve.

„Slavčeva“ razstava.

O priliki svoje 40letnice je marljivi odbor pevskega društva »Slavec« priredil v Narodnem domu zgodovinsko razstavo, ki razkazuje poedina obdobja štiridesetletnega delovanja tega našega nadvse zaslužnega glasbenega in nacionalnega društva. Pregledujoč te stare dokumente, listine, pisma, slike, manuskripte, note, razvidimo ves obseg nepreglednega narodnega in umetniškega dela, ki ga je izvršil »Slavec« v naši sredini. Med dragocenimi manuskripti najdemo lastnorčno pismo vladike Strossmayerja, ki se zahvaljuje za častno članstvo. Na steni visi naš gorilski slavček Gregorčič, ki ga je društvo izbralo za svojega prvega častnega člana. Poseben oddelek razstave je namenjen kompozicijam, ki so jih razni slovenski in hrvaški skladatelji posvetili »Slavcu«. Med temi skladatelji najdemo Slovence Parmo, Fšterja, Nedveda, Savina, Stokla, Ipavca, Vilharja in Hrvata Zajca. Posebno dragocena je zbirka časopisnih kritik, ki jih je društvo zbiralo vseh 40 let in ki nudijo točen pregled o vseh umetniških in nacionalnih uspehih sedanjega jubilarja.

Bogati so tudi spominki na izlete v Češko l. 1908, 1910 in 1911.

V poročilu o 25letnici, ki se je vršila 29. junija 1909, najdemo med drugim tudi pozdravni govor dr. Trillerja, ki je tedaj izgovoril še danes aktualne besede: »Mnogo imamo bratov in sestra. Med njimi sta brata dvojčka: hrvaški in srbski. Mnogo se dela na to, da bi se dvojčka razdvojila. Ni se posrečilo. Tesno naj se združita, da bo vsaka amputacija nemogoča.« To navajamo le mimogrede za primer pestrosti in bogastva razstavljenih dokumentov. V posebnih vitrinah vidimo razstavljene trofeje, darila in poklone, ki jih je društvo sprejelo od najrazličnejših strani. Posebno mišni so druzveni znaki kolestarskega kluba »Slavec«, ki je tvoril posebno sekcijo našega današnjega slavljenja in ki je nekoč zelo uspešna.

Bogata je dalje kolekcija plakatov, ki so vabili na številne javne prireditve. Tu čitamo o malenkostnih vstopninah po 20 krajcarjev ter o zgodovinskem izletu v Opatijo, kamor je ljubljanske

goste odpeljal poseben vlak, ki je stal tja in nazaj samo 5 kron itd. Skratka, bogata razstava, ki nam dokumentarno predločuje važne odstavke našega predvojnega življenja.

Razstavo priporočamo našemu občinstvu, da se seznanji z zgodovinskimi dragocenostmi ter spomini na komaj preteklo dobo ljubljanskega glasbenega in nacionalnega življenja.

Kino „Tivoli“. Princezinja Suvarin

Ganljiva filmska drama v 7 dejanjih iz življenja ruskih beguncev-artistov v Nemčiji. Posneta je po velenimimem H. Wolfem romanu, ki je, izhajajoč v enem najuglednejših nemških časopisov »Berliner Illustrierte Zeitung«, vzbujal splošno pozornost. Vlogo mlade osamele princeze igra čudovito naravno Ksenija Oseni, ki si že v prvi sliki osvoji simpatije vse publike. Liliy Dagerov kot svojih čarov in dražeti si svešta filmska glumica pa imponira s številnimi najmodernejšimi toaletami. Vsa naj si ogleda ta vsebinsko in režijsko neoporečni film.

Turistika in sport.

IZREDNI OBČNI ZBOR SPD.

Radi odstopa celokupnega odbora se je sredi vršil izredni občni zbor »Slov. plan. društva« v Mestnem domu ob nabito polni dvorani. Zborovanje je otvoril odstopivši predsednik g. dr. Fran Tomineš, ki je povdarjal, da je treba napreje voliti predsednika, ki bo vodil zborovanje. Z vzklikom je bil izvoljen na to mesto dr. Tomineš, ki je takoj odredil volitve novega odbora. Naglašal je, da so se med tem nesoglasja, nastala na zadnjem obč. zboru, srečno izpravila. V smislu pravil je treba posebe voliti predsednika in posebe ostali odbor. K točki »volitev predsednika« se je oglašil za besedo g. Bitenc, ki je prečital izjavo, v kateri se naglašalo, da so bili dogodki na zadnjem občnem zboru plod nečloveške nespoznave in izreka g. dr. Tomineš kot družbenemu predsedniku neoplenjeno zaupanje s prošnjo, da zopet prevzame predsedniško mesto. Izjava je bila sprejeta z viharim odobravanjem. Med živahnimi aplaudacijami je bil nato soglasno izvoljen za predsednika dr. Fran Tomineš, ki je izvedel sprejel, povdarjajoč svoje veselje, da se je zopet doseglo soglasje med družbeniki.

Odbor je na občnem zboru odstopil radi sprejete resolucije, ki se je obračala proti že započetim delom pri »Zlatorogu«. Ustavitev teh del, ki so po večini že oddana, bi značilno ogromno materialno škodo za društvo. Ne iz užitnosti, marveč, ker ni mogel prevzeti odgovornosti za to škodo, je odbor iz izrečne mu nezaupnice izjavil konsekvence ter odstopil. Kasnejši medsebojni razgovori so pokazali, da je spor o tej točki povzročil samo nesporazumitvenje, ki pa se je nato ob obojestranski dobri volji z lahkoto izgladilo. Zato ugotovimo, da se občni zbor gladko in uspešno završi. Nato je odredil volitve odbora.

Prof. dr. Jesenko je predlagal v odbor te-le gospode:

dr. Josip Tišar, dr. Vladimir Knaflic, Stane Tominc, Jože Jeretina, dr. Stanko Tomineš, Maks Hrovatin, Ivan Šabec, Rudolf Rozman, Alojz Knaflic, Fran Lapajne, Janko Mlakar, Janko Ravnik, Ivan Tavčar; za namestnike: Ivan Korencan, Ivan Krivic, ing. Skaberne in dr. Zvonkovi; za revizorje pa: Mirko Ferlinc, F. Skriep.

O tem predlogu se je razvila živahna debata. Ravnatelj tobačne tovarne g. Josip Mandelj je naglašal, da se na predlagani listi ne nahajajo nekateri stari odborniki, ki so si pridobili za društvo velike zaslugе, ter želel pojasniti, ako se jih le vrglo »preko krova« v sporazumu z njimi. O. dr. Tomineš je pojasnil, da je že preje odstopil odbornik Sila, dr. Brencić pa se je preselil v Celje, g. Čadež je baje g. prof. Ravniku izjavil, da ne kandidira več, glede ostalih starih odbornikov, ki niso na novi listi, pa ne more »povedati«, ali so bili izbrisani v sporazumu z njimi samimi. Končno je povdarjal, da bi odbor težko pogrešal sodelovanje teh starih odbornikov.

O. dr. P. De Franceschi je kazal na potrebo sloge med planinci in stavil predlog, da se vsakekor sprejmejo v listo g. dr. Korencan, Čadež in ing. Skaberne.

Ker je bila volitev per acclamationem izključena, je predsednik g. dr. Tomineš v svrhu sporazuma prekinil zborovanje za 5 minut. Soglasja ni bilo mogoče doseči.

Ko je predsednik znova otvoril zborovanje, je ugotovil, da obstojata dve kandidatski listi. Drugo kandidatsko listo je predlagal g. dr. De Franceschi. Ta lista se krile v bistvu s dr. Jesenkovo, samo v listo odbornikov so sprejeli g. dr. Korencan, ing. Skaberne, Čadež in Vlai.

Predsednik g. dr. Tomineš je nato izrazil mnenje, da bi bilo najbolje, ako bi se glasovalo s listi in sicer na ta način, da bi oni, ki soglašajo z Jesenkovi kandidati, oddali že razdeljeno tiskano kandidatsko listo, oni pa, ki so za dr. De Franceschijev predlog, pa bi naj te liste enostavno izpolnili s nasvetovanjem stariim štirim odbornikom. Ker so nastala nesoglasja o načinu volitev, glasni pa v vprašanju, kdo ima pravico voliti, je predsednik znova prekinil zborovanje.

Po sopenati otvoritvi je izjavil g. dr. Vladimir Knaflic, da bi kandidati njegove skupine, ako bi bili izvoljeni na drugi, kakor na dr. Jesenkovi listi, ne sprejeli

te izvolitve. Nato so še govorili gg. dr. Mrak, dr. De Franceschi in dr. Svirgelj. Razburjenost je naraščala, vedno bolj se je kazalo, da se nastala nasprotstva ne bodo dala izgladiti na tem občnem zboru. Zato je stavil g. R. Pustoslavšek ta-le predlog: Ker je jasno, da na tem občnem zboru ni mogoče v vprašanju novega odbora doseči soglasja, naj se ta občni zbor odredi in naprosi g. predsednika, naj v najkrajšem času skliče nov izredni občni zbor, na katerem bodo imeli pravico glasovati samo oni, ki se izkažejo z voljavnimi člankimi izkaznicami.

Predsednik dr. Tomineš je na to izjavil, da je postal položaj na občnem zboru tak, da ni pričakovati uspešnega rezultata. Z ozirom na to zaključuje ex praesidio zborovanje in odlaga ponovno mesto predsednika, ker vzpričo takšnih razmer ne more opravičati tega posla. Ponovni izredni občni zbor skliče v najkrajšem času v nadi, da se dotle pomirijo razpaljene strasti.

Njegovo izjavo je del zborovalcev sprejel z viharim odobravanjem, drugi del pa z ogorčenimi protesti. Slušali so se klci: »Sporazum ste razbili, prihodnjič vas pa premagamo z glasovnicami in legitimacijami!« — Opozicija je ostala v dvorani in zborovala za se.

— S. K. Jadran (Ljubljana) igra v nedeljo v Mariboru proti S. K. Mariboru.

— C. S. Flume z Reke absolviru v soboto 10. tm. nogom. tekmo proti Hermesu in v nedeljo 11. tm. proti Iliriji. Obema tekmaru se pripisuje velika važnost, ker je »Flume« prvo italijansko moštvo, ki nastopi v Ljubljani in ker si je pridobil ravno ta klub v zadnjem času velik renome. Ojalo ga je več prvorazrednih igralcev iz Genove, naker je dosegel serijo smagovitih rezultatov proti oficijelnemu prvaku Reke »Glorija«, proti U. ginnastica Triestina, proti Haški in proti raznim klubom hrvaškega Primorja. Italijanska moštva so se v zadnjih srečanjih z jugoslovanskimi klubi pokazala nadmočna (Gradjanji: Torino 0:4, Gradjanjiški Milano 2:8, Hajduk: Hellas, Verona 0:4 itd.) ter so na vsak način protivnik, katerega se ne sme nikoli podcenjevati. Ilirija in Hermes sta dolžna sama sebi in našemu sportu, da se na tekme s svojim prvim ital. protivnikom vestno pripravita.

— Flume: Hermes. Flume: Ilirija. Pričetek tekme v soboto ob 18. uri, v nedeljo ob 15.30. V nedeljo ob 14. uri ob ugodnem vremenu predigra Ilirija jun.: Panonija, po glavni tekmi igra Ilirija rez.: Lask. — Predprodaja vstopnic v trg. J. Gorec. Znižane karte za redno članstvo, diake in vojske samo v predprodaji. Cene za tekmo Ilirija: Flume so razvidne iz plakatov, za soboto je določil Hermes sledečo vstopnino: numer. sedeži Din 15., stojišča Din 10, tjiaki Din 5.

— Urugvajska reprezentanca, na katero zadene jugoslovanska reprezentanca na olimpijskem nogometnem turnirju kar v prvem kolu, je odigrala v Španiji na potu v Pariz nekaj tekem, iz katerih izhaja njena izredna forma. V Bilbau je igrala proti splošno med najlažje španske klube spadajoči Athletic Club Bilbau in ga premagala z poročema 2:1 in 2:0.

— FC Barcelona poražena. V San Sebastianu je v nedeljo porazil Real Union Iron FC Barcelono z visokim skorom 6:1.

— F. C. Flume, Reka: Hermes, Ljubljana. V soboto, dne 10. t. m. igra proti nam šikarjem italijanski klub F. C. Flume iz Reke. Je eden najmočnejših klubov zasledenega Primorja, predvsem se odlikuje po svoji jako hitri igri. Preteklo nedeljo je premagal kom. moštvo Haška z 2:1. Istotako je pred kratkim premagal prvaka Reke F. C. Glorio, SK Hermes, ki nam je pri svoji prvi internacionalni tekmi z Münchnerli zelo ugajal, upamo da bo tudi to pot častno zastopal naš nogomet. SK Hermes nastopi v soboto še v boljši postavi kakor zadnjič, in sicer: Mihelič, Gruden-Preseren, Zemlak-Jesth-Grlic, Rozman-Ples II. Ukak-Plesl-Klančnik. Da omogočimo vsakomur poset tekme, predvsem dijakom, so cene jako zmerno. Dijaške vstopnice v predprodaji pri tvrdki J. Gorec. Začetek tekme točno ob 18. uri.

— SK. Ilirija je sklenil uvesti za vse svoje lavne prireditve otroške karte za mladino do 14. leta po stalni ceni 3 Din v svrhu propagande sporta med mladino. Vstopnice se bodo vedno prodajale le pri klubskih prireditvah. SK. Ilirija pričakuje, da najde ta korak odziv pri st. starših. — Odbor.

Društvene vesti.

— O. Z. javnih namestnikov in vpokojencev ima najnujno sejo širšega odbora v torek, 13. tm. ob 20. uri Mrzaka. Dnevni red: Končna redakcija novih Zvezinskih pravil, stališče O. Z. napram novi uredbi o draginskih dokladah. Točno in val! — Predsedstvo.

— Društvo finančne kontrole v Ljubljani, Deputacija, ki je posredovala pri oblastnem inspektoratu, je dobila zagotovilo, da se vstopnice za evristiv v plačilne stopnje temeljne pache tudi leta, prebita v vojni preko rednega roka — pri močaristi preko 4. pelchil in drugih strokah preko 3. leta. — Redni občni zbor se vrši dne 8. junija 1924 ob 9. v veliki dvorani Mestnega doma v Ljubljani.

— Udruga željezniških činovnikov u karljevine SHS priredi svoj III. redni občni zbor v nedeljo dne 11. maja t. l. ob 13. v stečajnem salonu kolodvorske restavracije v Ljubljani gl. kol. — Tovariši! Žrtvujte svoji organizaciji vsaj eno popoldne v letu in udeležite se tega občnega zbora v čim večjem številu! Edino službo opravičuje odsotnost! — Predsedstvo UZC.

— Zatekta se je temnorujava mlada lovka pelca pitkarica nemške resaste pasme, ki živi na ime »Flora«. Na ovratniku ima ime lastnika »Čepona«. Ter pasjo znamko »Ljubljana št. 350. Pripelje naj se jo proti nagradi v vilo Čepona, Cesta na Rožnik 7.

Najnovejša poročila.

Pred izbruhom vojne med Rusijo in Rumunsko.

— Rim, 9. maja. (Izv.) Rimski listi javljajo iz Bukareste o težkem položaju Rumunske, v katerega se je zapletla vsled Besarabije z Rusijo. »Corriere italiano«, glasilo fašistov, javlja iz Bukareste, da je med prebivalstvom nastopilo veliko vznemirjenje, ker dnevno prihajajo od Besarabijske meje napram Rusiji poročila o ojačanju rumunskih čet in postojank in da se z veliko naglico grade razne utrube ob Dnestru. Vrši se koncentracija čet. Močni transporti čet odhajajo dnevno na mejo. Splošno prevladuje mnenje, da smo neposredno pred izbruhom vojne med Rumunsko in Rusijo.

DANAŠNJI MOMENTI IZ PARLAMENTARNE KRIZE.

Pašić pri kralju. — Kraljev odhod na Bled.

— Beograd, 9. maja. (Izv. Ob 12.) Danes dopoldne so nastali v parlamentarni krizi markantni dogodki, ki bodo pospešili nadaljni razplet krize. Ugotoviti je treba, da vodja opozicijskega bloka Ljuba Davidović tudi danes ni bil pozvan na dvor. V krogih opozicijskega bloka je radi tega zavladalo danes še večje nezadovoljstvo in začudenje. Blokaši ne morejo razumeti, zakaj ne zove kralj Davidovića k sebi. Tudi danes dopoldne je blok skušal z vsemi intrigami in posredovanji doseči svoj minimalni cilj: sestavo koncentracijske vlade.

Ministrski predsednik Nikola Pašić je danes zelo zgodaj prišel v predsedstvo ministrskega sveta. Od 10. dopoldne do 11.20 se je razgovarjal o načinu rešitve vladine krize in o nadaljni taktiki z ministrom Uzunovićem, ministrom Krsto Miletićem in še drugimi ministri. Ob 11.20 dopoldne je vel. Pašić odšel na dvor, kjer ga je Nj. Vel. kralj sprejel v avdijenci. Avdijenca se je dal ob 12. še traja.

Skupščinski predsednik Ljuba Jovanović je bil danes dopoldne v skupščinskem predsedstvu ter je nato odšel k Pašiću, ki pa je bil že na dvoru.

V blokaških krogih so danes voditelji bloka z nervoznostjo pričakovali nadaljni razplet krize. Voditelji smotro s skrbjo, kako se konča kriza in kakšen bo nje izid.

Davidovićevo pismo proti Nikoli Pašiću sta objavila v Beogradu v celoti samo dva lista, jutranja »Pravda« in dopoldanska »Politika«. In to brez vsakega komentarja. Zadnji list samo pod naslovom »Jedna značilna izjava«. Politični krogi smatrajo to pismo za zadnji Davidovićeve strel proti nacionalnemu bloku, da bi preprečili načrte, ki sta jih zasnovala Pašić in Pribičević.

— Beograd, 9. maja. (Izv.) Danes dopoldne je bila potrjena informacija Vašega dopisnika, da odpotuje Nj. Vel. kralj Aleksander I. na odhidi na Bled. Ta vest je vzbudila v političnih krogih in v parlamentu veliko pozornost. Pričakovati je, da bo z ozirom na to skorajšnji konec krize. Današnja avdijenca Nikole Pašića, ki traja nad dve uri, je izredno velike važnosti.

NAPETOST MED TURČIJO IN FRANCIJO.

Hudi boji v Siriji.

— London, 9. maja. (Izv.) Londonški dopisnik »Daily Expressa« javlja v nasprotju s francoskim uradnim poročilom, da se vrše v Siriji samo nekeke kazenske ekspedicije, da so tam v resnici težki in hudi boji med francoskimi in rednimi turškimi četami. V boje posega redna turška uniformirana vojska, podpirana od domačinov. Dva francoska aeroplana sta bila v teh bojih zbita na tla. Turki so v Siriji koncentrirali cel armadni zbor.

Dne 5. junija se vrši v Adani veliki turški vojni svet, ki se ga udeležita Fagreggin paša, znan kot vojskovodja iz vojne proti Grški, in pa nemški general von Lossow, ki je bil za časa vojne nemški vojaški ataše v Carigradu, ki je iz Monakovega po končanem Hitlerjevem puču odpotoval na Turško ter vstopil v turško armado.

KRIZA V ITALIJANSKI KLERIKALNI STRANKI

— Rim, 9. maja. (Izv.) Voditelj italijanske ljudske stranke don Sturzo je prišel zadnji čas v kritičen položaj radi svojega radikalnega članka v »Il Polupole«, v katerem postavlja cerkev pred alternativo ali bodi nacionalna ali demokratska. Po izjavi visoke osebe, ki ima zveze z Vatikanom, bo rimska kurija, na katero je članek napravil neprijeten vtis, prisilila don Sturzo, da zapusti Rim, čeprav kurija sama priznava don Sturzu, da ima pravico voditi politiko kot državljani, ne pa kot duhovnik. Zatrjujejo, da odide don Sturzo prostovoljno iz Rima.

POLITIČNI IN PARLAMENTARNI POLOŽAJ V ITALIJI.

— Rim, 9. maja. (Izv.) Italijanski parlament se dne 24. t. m. otvori s protokolnim govorom, zbornica začne posloovati dne 27. t. m. Fašistovski vladni krogi zagotavljajo, da bo za predsednika zbornice izvoljen fašistovski poslanec Alfred Rocca, bivši državni podtajnik. O tem še odloči Mussolini. Takoj po svojem povratku iz Sicilije skliče Mussolini ministrski svet, ki se sestane na važno sejo dne 17. t. m. dopoldne. Zvečer odpotuje Mussolini v Milan, kjer se sestane z belgijskima ministroma Theunisom in Hymansom. Dne 15. t. m. povodom zborovanja Udruga italijanskih bančnih zavodov bo govoril finančni minister De Stefani o finančnem položaju Italije.

ITALIJA ZAHTEVA RUBEŽEN ROMUNSKEGA DRŽAVNEGA PREMOŽENJA.

— Rim, 9. maja. (Izv.) Italijanski finančniki, ki posedujejo romunske državne zakladnice, radi katerih še ni poravnanih spor med Italijo in Rumunsko, so vložili tožbo proti romunski državi ter ob enem predlagali rubežen vsega v Italiji se nahajajočega premoženja romunske države. Rumunska vlada je izpodbijala pristojnost italijanskih sodišč za tako rubežen. Ker pa je že eno sodišče dovolilo rubežen, je gotovo da bodo sledila druga.

FINAČNI POLOŽAJ AVSTRIJE.

— Dunaj, 9. maja. (Izv.) V zadnjem času, posebno po znanih spekulacijah s francoskim frankom je opažati na dunajski borzi gotove znake, ki kažejo, da delujejo talne sile proti finančni moči Avstrije in proti kreditni stabilnosti. Čeprav je prebolena velika kriza, ki so jo morali preprečiti finančni vodilni krogi radi spekulacij s francoskim frankom, je kljub temu več tajnih sil na delu, da bi se omajal finančni položaj republike. Vso to propagando pripisujejo borzijanem in je te dni bil na dnevnem redu predlog, da se naj dunajska borza sploh zapre.

— Dunaj, 9. maja. (Izv.) Bančna tvrdka Gerdthauer, lastnik Ernst Hausswiczek, je prišla v denarne stiske. Zaprošila je za prisilno poravnavo. Tvrdka je ena najstarejših bančnih dunajskih tvrdk. Na nagoma sta umrla bančarja Isidor Eisner in dr. Ernst Grün, slednji na povratku iz Milana. Narodna banka nadaljuje akcijo, da ublaži veliki finančni polom, izvirajoč iz bančnih in borznih spekulacij s frankom.

— Pariz, 9. maja. (Izv.) »Matin« in »Petit Parisien« naglašata, da so bile v tuzemstvo lancirane napačne vesti o finančnih polomih na Dunaju, kjer naj bi bankrotiralo nad 40 bank, z edinim namenom, da bi se oslabil kredit Avstrije. Te vesti so bile povsem tendenciozne. Skušale so naslikati finančni položaj Avstrije kot nestalen.

kavčuk pete in kavčuk podplate

nosil deca in odrasli, ker so iste trpežne, poceni in prijetne za nositi

Borzna poročila.

ZAGREBSKA BORZA.

Dne 9. maja. Sprejeto ob 13.

Devize: Curth 14.30—14.40, Pariz 4.875—4.925, London 351.90—354.90, Dunaj 0.11265—0.11465, Praga 235.50—239.50, Tret 358.25—361.25, Newyork 39.50—42.50. Valute: dolar 791/16—801/16, Ka 0.114.

Ekfakti: 7% invest. pos. 1921 64—66.50, 2 1/2% št. rentu za ratnu štetu 141—143, Ljubljanska kreditna 235, Centralna banka 37.50—40, Hrv. eskpt. banka 128—129, Kreditna banka Zgb. 130—132.5, Hipotekarna banka 63—65, Jugobanka 117—118, Praštedna banka 915—920, Slovenska banka 120—122, Eksploatacija 1225, Drava d. d. Ostjek 370, Sečerana, Ostjek 1000—1050, Isis, d. d. 57—58, Nihag 107—110 Gutman 830—850, Slavonska 90—96, Stronje tov. 150 Trboveljska 485—495, Union, paromita 700—750, Vevča 170.

INOZEMSKJE BORZE.

— Curth, 9. maja. Današnja borza: Beograd 7.—, Praga 16.50, Newyork 563, London 24.57, Pariz 35.70, Milan 25.05, Berlin 1.30, Amsterdam 21.25, Dunaj 0.007985. — Tret, 9. maja. Predborza: Beograd 26.75—27.80, London 98—98.20, Pariz 184—185, Newyork 22.40—22.75, Curth 398—401, Dunaj 0.0814—0.0816, Praga 65.50—65.90. — Dunaj, 8. maja. Devize: Beograd 876—880, London 311.00—312.00, Milan 3174—3186, Newyork 70.935—71.185, Pariz 4532—4548, Praga 2083—20—3, Curth 12.635 12.665.

Valute: dinar 873—875, dolar 70.460—70.860, lira 3160—3180, češka krona 2064—2080.

Gospodarstvo.

ALI JE MOGOČE UŽITNE GOBE UMETNO VZGAJATI?

Ljubitelji svežih užitnih gob so delali vsakovrstne poskuse, kako bi bilo mogoče pridelovati gobe tudi doma. Zanimivo je, da so do sedaj našli, da gobe v gozdu, ki so jih pridelali v gozdu, so bolj zdrave in bolj okusne, kot tiste, ki so jih pridelali v gozdu, ki so jih pridelali v gozdu. Zanimivo je, da so do sedaj našli, da gobe v gozdu, ki so jih pridelali v gozdu, so bolj zdrave in bolj okusne, kot tiste, ki so jih pridelali v gozdu, ki so jih pridelali v gozdu.

Splošno znana je umetna vzgoja kuk-makov (šampinjonov), kar je najbolj raz-vito na francoskem. Francozi so že pred svetovno vojno dobivali 30 do 40 milijonov frankov na leto za izvažanje šampinjonov. Pri uspeva ta žlahtna goba prav dobro tudi pri nas v prosti naravi, zato bi se tudi lah-ko umetno gojila in donosala prideloval-cem več dobička kakor katerakoli povrtni-na. O tem prihodnjosti v posebni razpravi.

Najlažje je umetno vzgajati tiste vrste gob, ki rastejo kot zajedalke na drevesnih panjih in mrtvih koreninah, namreč razne štorovke (mraznica, navadna štorovka, bo-rov glivice, ostrigar itd.). Vzame se jeseni par dozorelih klobukov teh gliv ter se jih poveže čez noč na beli papir ali steklo. Zjutraj se komaj vidno seme liki moka pre-vidno vsuje v mlačno vodo, se dobro pre-trese, nato pa izlije za ljubje raznih dreves- nih štorov — najboljše so bukov, gabrovi in ješevi štori. Že prihodnje leto bodo štori obloženi z izbranimi gliv, da jih lahko po večkrat porežemo. Ako nočemo delati ta-kih poskusov v gozdu, kjer nam lahko kdor-sikoli našo setev pozanje, pridelimo si ta-ke pripravne drevesne panje domov na vr- ali na dvorišče. Na Japonskem že davno po- znajo umetno vzgajanje okusnih štorov.

Zadnja leta se je dvema francoskima raziskovalcema posrečilo umetno vzgojiti tudi smrkice (mavrohe). V ta namen sta močno pognojila vrtno gredo v senčni legi, prmešala gnoljivo peska in apna, vrh gnolja pa še natrosila za en centimeter na debelo rodovitne prsti, ki sta jo poprej že pome- šala z žaganimi. Spomladi, ko so se poka- zali v naravi prvi smrkici (prva naša goba, ki se pokaže včasih že meseca avgusta), sta dala par popolnoma dozorlih eksemplarov v vodo, jih dobro izprala in s to vodo poskro- pila prirejeno gredo. Nato sta gredo še mo- čno poskropila z mlačno vodo ter jo pokrila s smrekovimi vejicami. Celo poletje je bilo treba gredo redno škropiti, na jesen pa na debelo pokriti z listjem. Prihodnjo pomlad, po parkratnem mlačnem škropljenju, so se prikazale velike množine delikatnih smrkicov.

Izmed ostalih užitnih gob se dajo umet- no gojiti nekatere goibice, posebno zelen- kaste goibice (sivke) in modrikaste go- ibice (plavke). V ta namen je treba zmo- roljivo gobo pomešati z gnulim listjem (ozimo- ro z listnatim gnojem). Seme se dobi na enak način, kakor ob štorovih.

Na Angleškem gojijo umetno sive mu- šnice (bisernice — amantia pustulata) ter iz- delujejo iz njih zelo okusen sok (ekstrakt). Pri nas smatrajo to gobo za strupeno, a je prav dobra, le vrhinja kožica se mora sleči, ker močno greni.

V Italiji goje posebno mnogobrojno ne- ke vrste luknjačastih gob (polyporus tube- raster). Seme teh gob se dobi na vseh tr- gih že vmeseno v flovate kepe pod ime- nom »petra fungia«. Pridelovalci namreč zasejejo trose na vrtnih gredah, potem pa

razvito podgobje (mikasto gremo) zame- nijo z apneni in glistasto zemljo v kepe, ki se kmalu strde liki kamen. Te kepe hranijo v vlažnih kletih, ozir. jih neprestano z mlačno vodo škrope, a is kepe poganjajo mesece in mesece neprestano prav okusne gobe.

Razum šampinjonov pridelujejo na An- gleškem na umeten način tudi gnomoljike (tuber = Trüffel), ki rastejo le pod zemljo. To pridelovanje je donosalo Francozom že pred svetovno vojno do 18 milijonov fran- kov letno. Tudi na Nemškem se precej ukvarjajo s pridelovanjem gnomoljike. Ba- varska vlada je dala leta 1911 po trtni uši uničiti vinograde v Olfaci zasaditi s hra- stovimi in bukovimi drevmi, pod drevmem pa zasejati gnomoljike. Čez 5 let je žetev teh gob več donosala, kakor prej irte. Pridelo- vanje gnomoljike je sicer počasno in zamudno, toda trud se poplača, ker imajo te gobe vi- sokoto ceno na svetovnih trgih. Popolnoma do- rasle gnomoljike se za seme razrežejo na lističe, ki se jeseni ali spomladi vložijo v listnatih gozdih prstivo pod zemljo ali samo pod plasti preperelaste listja. Prvi plodi se razvilejo še čez 5 let.

A. B.

—g Novosadska blagovna borza 8. maja. Na produktih borzi notirajo: Pšenica ba- ška, 79-80 kg. 2% defektna, povpraševanje 317.50, ponudba 320; rž baška, ponudba 325; koruza baška prompt, 227.50—232, za maj 227.50—232.50, za junij ponudba 240; banatska prompt pariteta Senta, ponudba 230; moka »0« ponudba 490; »0« 480—485, »2« 430—435, »3« 380—385. Tendence zelo mlačna. Promet okoli 65—70 vagonov.

—g Dobava kolesnih obročev. Direk- cija državnih železnic v Ljubljani razpisuje ofertalno licitacijo na dan 26. maja 1924 za dobavo 108 komadov kolesnih obročev. Po- goji se nahajajo na vpogled pri ekonom- skem odelenu Direkcije državnih železnic v Ljubljani. Gospodarska cesta (nasproti velesajma) vsak delavni dan od 10. do 12. ure.

—g Dobava mercedes-motorjev. Pri odelenu za mornarico v Zemunu se bo vr- šila dne 26. ti. ofertalna licitacija glede do- bave 9 mercedes-motorjev. Predmetni ogla- s s natančnejšimi podatki je v pisarni trgo- vske in obrtniške zbornice v Ljubljani in- teresentom na vpogled.

—g Prodaja ročnih karbidnih svetiljk. Direkcija državnih železnic v Ljubljani ima na prodaj 1099 ročnih karbidnih svetilk, ki so še nerabljene in v dobrem stanju. Vzorec se nahaja na ogled med uradnimi urami pri ekonomskem odelenu v poslopiju bivšega inšpektorata d. ž. nasproti velesajma in v mat. skladišču d. ž. Maribor. Ponudbo je predložiti najkasneje do 25. maja 1924 ek- onomskemu odelenu v zaprti kuverti z označbo: »Ponudba k šte. 893-III/24«.

—g Dobava sukna, blaga za podlogo in sukanca za mornarske obleke. Pri odelenu za mornarico v Zemunu se bo vršila dne 27. maja t. l. ofertalna licitacija glede dobave sukna, blaga za podlogo in sukanca za mornarske obleke. Predmetni ogla- s s natančnej- šimi podatki je v pisarni trgovske in obrt- niške zbornice v Ljubljani interesentom na vpogled.

„TOMBOLA“

nižjih poštinih uslužbencev se vrši v ne- deljo, 11. maja ob vsakem vremenu. Zato vsi na Kongresni trg. Začetek ob treh popoldne.

3244

ODBOR.

— Telesno zaprtje. Višjezdravniška po- ročila iz splošne bolnice na Dunaju zname- najo, da se z grečico »Franz - Josef« do- zajo izborni uspehi.

Princezinja Windischgrätz- Habsburg.

Mnogo se je pisalo zadnje dni o princezinji Windischgrätz, ki se je ločila od svojega moža princa Otona. Prince- zinja je nadvojvodinja Elizabeta, hči prestolonaslednika Rudolfa in Stefanije. Iz aktov, na podlagi katerih je dosegel princ Oton Windischgrätz ločitev zaka- na, je razvidno, kako nezvesta in razuz- dana je bila ta Habsburška Elizabeta.

Princ Oton pripoveduje: Že po roj- stvu prvega sinčka, torej samo dve leti po zakonu, so se začele razprtije. Pred vsem je bila Elizabeta visoka in ponos- na, do skrajnosti ošabna, kakršni pač so bili skoraj vsi Habsburgovci. Zaniče- vala ga je in poniževala. Poprej se je potrudila, da je odstranila vse ovire za zakon z njim, pozneje pa ni poznala no- bene ljubezni več do nega, marveč mu je vedno očitneje kazala svojo averzijo in svoje sovraštvo. V Pulji se je nekoč zabavala s skupino častnikov, princu Otonu popolnoma neznanim. V vili Bri- onji ji je potem resno očital to njeno postopanje in ji je zagrozil, da vse sporoči cesarju. Kmalu nato je zvedel, kako se je doslej zabavala njegova nezvesta žena s častniki v Miramaru, na Brionih. V Pulji in še marsikje drugje. Neke- je poklicala celo njegovega nečaka princa Alfreda Windischgrätz, ki je bil njegov gost v Miramaru, ponosil ob dveh v svo- jo spalnico sobo. Očitno ljubavno razmer- je je imela Elizabeta s pomorskim čast- nikom znanim Egonom Lerchom, ki je s svojim podpornikom v avgustu 1915 poginil. Dve do tri noči na teden je pre- bil Lerch v Elizabetini spalnici sobi. Vse služabništvo je to dobro vedelo. Ler- cha je ljubljubila Elizabeta, kjerkoli ga je dobila, tudi v navzočnosti služabni- kov, bodisi na stopnicah, bodisi v avto- mobilu ali kje drugje. Ko se je Lerch ponesrečil, je jokala in ni imela več mi- ru. Neprestano se je vozila v Trst, da bi dobila kako vest, da se je morda Lerch vendarle rešil. Ko se je pokazalo, da je mrtve, je ostala nekaj dni zaprta v svoji sobi, vrgla je od sebe svoj poročni prstan in po svojih sobah je položila po mizah in priblihi po stenah vse polno Lerchovih fotografij. Cesar Fran Josip je hotel napraviti mir in povišal Win- dishgrätzovi družini dohodek, toda do- sprave ni prišlo. Elizabeta je zapeljiva- la razne mlade ljudi, ki so ji prišli pod roko. Tako je zapeljala nekoč tudi ne- kega semenišnika, ki je poučeval njene starejše otroke. Potem pa je bila še to- liko nesramna, da je to povedala svojo- mu možu s smehom in izjavila, da se ji je revež hudo smilil. Elizabeta je svojim otrokom slikala očeta princa Otona za nič vrednega človeka, in ako je hotela kakega svojega otroka prav krepko po- karati, mu je rekla: »Ti si pravi neumni Windischgrätz, ti lažeš kakor kak Win- dishgrätz, ti si svinja, ti si pravi Win- dishgrätz.« Sedaj je nesrečni Oton Windischgrätz rešen svoje ljubeznevne žene.

Njena mati Stefanija je znorela. Okoli sebe vidi neprestano senco po- kojnega moža Rudolfa, bega okoli po svojih sobah, vedno skrajno vznemirje-

na. Stara je 60 let, pa jih kaže 80 let. Njen mož grof Lonyay je ob teh raz- merah tudi zgubil svoj razum. Zanimivo je, da je Elizabeta organizirana članica — socialno demokratske stranke na Dunaju.

Proces Carlier.

Poročali smo v eni predzadnjih števil- k »Slov. Naroda« o procesu proti kapitanu Carlieru, ki je obtožen umora švicarskega trgovca Isellija v hotelu »Palace«, Beo- grad. Proces naravno vzbuja ogromno za- nimanje. Pri zaslišanju je Carlier izpo- vedal, da se je seznanil z Isellijem že leta 1918, ko je služboval kot francoski konzul v Beogradu. Kupčijskih opravkov nista imela, njihovo prijateljstvo pa je bilo zelo intimno. V Jugoslavijo je Carlier prišel v svrhu intervencije za Isellija, da bi dobil slednji dovoljenje za izvoz precejšnje mno- žine drav iz Jugoslavije. Stanovala sta v ho- telu »Palace« in sicer Isellij v sobi 125, Carlier v sobi 48. Dne 8. okt. je Isellij tožil Carlieru, da ima hude bolečine v želodcu in da hoče odpotovati v Zagreb. Carlier je pozval zdravnika, ki je Iselliju prepovedal potovanje. Medtem je Isellij s sobo že odpo- vedal in ker ni bilo druge na razpogo, se je preselil v Carlierovo. — Za samo- kres trdi Carlier, da ga ni imel. Pustil ga je v Parizu. Zatem so bili predčani zapi- sniki o kapetanovem zaslišanju na policiji in sodišču. Nasprotja, ki so v njegovem zaslišanju tolažili Carlier s tem, da mu vprašanja niso bila dovolj precizno razložena. Nato je bila prečitana izpoved izvedencev, ki so ugotovili, da je bila mu- nicija iz Pariza. Zagovornik obtoženca dr. Topalović je naglašal, da je možno, da se je Carlier sam ranil. Razprava je bila nato prekinjena in se je nadaljevala ob treh popoldne. Kot prvi je bil zaslišan Hans Zentner, blaginjski Palace Hotela, ki se je ob času izvršitve zločina nahajal v svoji sobi, nahajajoči se v vertikalni smeri dva nadstropja višje od njegove. Čul je strel in slišal tudi Carlierove krike na pomoč. Z okna svoje sobe je nato opazil, da je Carlier odprl okno svoje sobe in nato je slišal padec nekakega trdega predmeta na krov ulične svetilke, odkoder je predmet odletel v zid dvorišča. Carlier je na izpoved Zentnerja odvrnil, da ni točno. Nato so bile prečitane izpovedi sodnih izvedencev. Isel- lija je bil zadet iz najkrajše blizine. Na po- slagci eciiranja trupa se je tudi ugotovilo, da je bil zastrupljen z arsenikom. Arzenik se je našel tudi v skodelici za čaj, iz ka- tere je pil Isellij. Ugotovljeno je bilo, da je Carlier kupoval v lekarnah različne kem- kalije.

Drugi dan procesa.

Razprava proti Carlieru se je nadalje- vala včeraj zjutraj. Ponovno so bile zasli- šane vse priče. Izvedenci so ostali pri svo- jem mnenju. Vratar hotela »Palace« je v noči kritičnega dne čul iz sobe šte. 48 krike na pomoč. Pred vratmi je ležal v kr- vi Carlier in pozval vrtarja, da pomaga Iselliju. Priča Andra Mihajlovič, puškar, je izpovedal, da je kroglja iz samokesa belgijski izdelek. Zaslišan je bil zdravnik Carnier, ki je zdravil Isellija. Izpovedal je, da je večkrat bil pri Iselliju, da pa Car- lier ni bil nikoli navzoč. Trditev, da je Carlier zaklepal Isellija torej ne odgovarja resnici. Neugodna pa je bila izpoved na- takarja Kokona, ki trdi, da mu je Carlier dejal vedno odvzemal pred vratmi in sam odnejal v soboto. Na vprašanje čemu je neznane zastrupil in ustrelil samo Isellija, a ne Carliera, je odvrnil Carlier, da je že v Curihu dobil grožnja pisma in sedaj je on kot obtoženec enako uničen kot Isellij. Razprava se je nato nadaljevala.

NAJNOVEJŠI SPORT AMERIKANEC V PARIZU.

Pariz se mrdalno pripravlja na olimpi- jado. Vse mesto je že polno tujcev, hoteli so že prenapolnjeni in tudi cene se dvigajo vpredno s pripravami. Iz vseh krajev pri- hajajo tujci, predvsem Angleži in Ameri- kanci, ki smatrajo šport še vedno kot nekaj svoj privilegij. Ker pa športne igre še niso v polnem teku, si Amerikanci ubijajo čas s originalnimi idejami. Najnovejša ameriška sportna novost v Parizu je metanje mra- monatnih kavarniških diskovih plošč. Na Montmartru, idiličnem kraju Pariza, je »krokala« družba ameriških olimpijcev in ko so na terasi neke kavarnice opazili male mlizice, pokrite s mramornatimi ploščami, so takoj izrabili priliko, odstranili vijake, s katerimi so bile plošče pritrjene in so me- tali plošče po cesti kot disk. Dobro je sio, celo izvrstno in bili so oduševljeni nad svo- jo idejo. Toda nesreča je hotela, da je neki ponežnjak dobil tak disk v nogo in to je slednjega tako razjarilo, da je tekel na po- licijo. Ko je policija prišla, so Amerikanci še vedno premetavali diske. Policija je go- spode, ki so sicer protestirali proti motenju miru, odgnala na stražnico, kjer so prespali noč. Naslednje jutro jih je zaslišal komi- sar. Amerikanci pa so potegnili dobro re- jene listnice iz žepov in so poravnali vse škodo. Kavarnarju so plačali razbitje mize, nesrečni pasant je dobil mastno odškodnino za pohabljen nogo in tudi policija je pre- jela svoj delež za gostoljubno brezplačno prenočevanje. Če je človek Amerikane, po- tem že gre in če ima dolarje...

SHAW IN TRMASTI REPORTER.

Glasoviti angleški dramatik in satirik Bernhard Shaw ni posebno naklonjen novi- narjem in dnevnemu tisku. Predvsem pa sovražni novinarske razgovore. Nedavno ga je obiskal poročevalec nekega ameriškega dnevnika in ga prosil za imena dvanajstih najbolj znanih sodobnih pisateljev. Repor- ter je kratkoma zahteval od velikega dra- matika kratko karakteristično označbeni oseb. Shaw je bil nad poročevalčevim dr- nostjo silno ogorčen.

No in naš reporter se ni dal vgnati v korzi rog. Ošel je brez slovesa, par dni kasneje pa je z isto prošnjo zopet prišel. Shaw je izjavil, da vprašanja sploh ni mo- goče rešiti in je rekel poročevalcu, da ga naj s sličnimi ugankami in vprašanji pusti pri miru. Mislil je, da se je sedaj enkrat za vselej odkril nadležnega novinarja in tudi svojemu slugi je naročil, da ne sme »podprene novinarske muhe« — tako je iz- javil — nikdar več pustiti k njemu.

Nekega lepega dne — Shaw je že dav- no pozabil na reporterja — se je vsiljivi Amerikane zopet oglašil in sicer topot pod drugim imenom. Shaw se je kar penil od jeze, končno pa se je vdal in je izjavil, da je pripravljen ustreči novinarjem želji. Na- slednji dan je reporter prejel pismo v kate- rem mu je Shaw označil imena dvanajstih pisateljev, ki po njegovem mnenju zasluži- jo lovorec venec. V pismu so bila imenova- na sledeča imena: 1. Juri Bernard Shaw, 2. Bernard Shaw, 3. Juri B. Shaw, 4. Jur. B. Shaw, 5. J. B. Shaw, 6. J. B. S., 7. Juri Shaw, 8. Bernard Shaw, 9. Juri, 10. Shaw, 11. Shaw Juri Bernard, 12. Shaw Bernard. Tako je zvitji reporter nasled glasovitemu satiriku.

* Mlteni deček obsojen na smrt. O tem izrednem slučaju poročajo ameriški listi: V kraju Sryor Okla je bila pred dobrim letom umorjena mrs. George Adar. Morilec je bil 14letni deček Elias Ridge, ki je bil sedaj ob- sojen na smrt.

Glavni urednik:
RASTO PUSTOSLEMSEK.
Odgovorni kopitar:
VALENTIN KOPITAR.

Leonid Andrejev:

Jekaterina Ivanovna.

(Konec.)

Jekaterina Ivanovna vidimo v drugačni luči. Prizor s možem, ko ga je rotila, da je prelomila zakonsko zvestobo samo iz samo- ljubija in užaljenega ponosa, jo predčuje kot moralno nepokvarjeno, četudi nekoliko originalno žensko. Med štirimi očmi s Ko- romislom je stvar čisto drugačna. »Ali me ne ljubili več?« »Nikoli vas nisem lju- bil.« Ona: »Čemu tako govoriš? Čuj, ali misliš resno: Ne, to ni res, ljubil si me.« »On: »Ne.« Ona: »Torej te jo podisti? Čujte, če me ljubite, čemu pa... Se šali- te. Ne plaši me, Pavel, se šališ?« Koromi- slov je neprosen. Kruto in brezsrčno ji pove v obraz, da je ne ljubi, da je bilo vse samo šala, komedija. Ironično jo vprašuje: »Zakaj je vas zapustil Aleksej?« Na njen odgovor, da ne ve, ji zaluča v obraz: »La- šete, draga. Lažete, Jekaterina Ivanovna, čujte me...« Mnogo sem videl v življenju, pa mi je včas vendar... strašno gledati vas. Kaj se godi s vami, ne razumem, gle- dam in blodim. Seve, ne sahtevam od vas polne odkritosti, čisto, draga! — poskusite, kar poskusite spregovoriti s me- noj. Nisem mož, s menoj lahko govorite o vsem.« Pohot je objel vse njeno bitje. »Pa- vel, pojdi sem. Danes me nisi še nobenkrat poljubil.« Jekaterina Ivanovna, zakaj ne spodite Mentikova? To je grozno! V Ko- romislavu se je zdrnil samem. Ni ljubosum- nen, ker ne ljubi te ženske, toda ogabna mu je misel, da obneje s njo tudi drugi, kar priznava tudi sama, ko ji očita ljubave razmerje s Mentikovim in moževim bra- tom: »Ne, res. Nikogar več ni bilo.« Ko- romislav jo analizira. »Vi ste nekaj mrtvega, umrlo. Truplo ste, Jekaterina Ivanovna. Pro- stite moža, naj vas ustrel, ker morate umre- ti.« Toda ona ne sili in ne vidi. Oskrati hoče, piti iz polne čase življenja, dokler je tole so mlado in kri kipeča. Ne moti jo okolnost, da jo Koromislav ne ljubi, da jo je objel v hipu strasti, kot bi objel vsebo drugo prostitutko.

Oglasi se telefon. Georgij sporoča Ko- romislavu, da ga takoj poisti. Tudi ta vest,

ne neopažena mimo nje. Koketira dalje s njim. Poljubite me! Odhajam; kadar člo- vek odhaja, ga lahko vedno poljubiti. Na- lašč, sorodnika sva, ali... No, enkrat, no, hitreje, sicer pride takoj — m—o—oži! Z usmevom odhaja. Vstopi Georgij, posdrvi prijatelja in ogleduje njegovo hišno, češ, brhko deklo. Koromislav ne razume nje- gove hladnokrvnosti. Na stopnicah je srečal ženo, potokila mu je celo, da jo je Koromi- slov spodil, in vendar — kakor da je vse v redu. »Zakaj ne spodiš Mentikova? Opro- sti, da govorim tako naravnost, toda midva nista majhna, slepih miš ni treba loviti.« Georgij je postal apatičen. »Nehaj! Vsega je konec, Pavel! Forma življenja je menda ostala: gospodarstvo je tam, deca, slednjiš moje delo... Če pa se osreči notri — na- ravnost groza! Kaj početi, Pavel, kaj početi?« Georgij ne ve, kdo je vse to zakrivil, kdo je tako spali njegovo ženo. Pa vendar ne on sam? Koromislav mu analizira njen značaj: Ona je večna Magdalena, ki ji je pohotnost začetek ali konec, brez katere pa sploh ne more živeti, ki je njena Golgata, njena groza in sen, njen raj in pekel. Go- tovo joka kakor mačka tam kje na pod- strešju. Pa jo razumi — kaj hoče? Če si ra- zumel — evo ti sveta, in lepote in čistote in nebeške blaženosti — če pa nisi razumel — pa zlesli k vragu v pekel. Ustrelil bi jo. Ge- rja, dobro delo storiš. On: »Da? Ne mo- rem. Sebe ne razumem, kako naj še sodim druge? Ah, in ne gre za to, temveč za to, da — nič ne morem, razumem — nič. Berač. Ali je to bedasta pokrošljina usodi, ali rob- stvo, prirojeno lakajstvo, ki mu je nedosta- jalo samo slučaj... Ah, Pavel, ti si se ne pomaš vas globoke močnega gorja. Glej, to- šim ti, da ona laže — a jaz? Jaz, prijatelj, ti sdaš tudi lažem... ne, ne po smislu, se- veda, temveč po izrazu obraza, s tem, da mesto krika — modrujem, kakor v svoji ko- mistiji. In moje delo, s katerim bi se rad ogledil od vesti kakor s ščitom, mar ni laž? Eh! Kaj naj počnem, kaj naj počnem!« — Molčita in hodita po sobi. Georgij je igni- bil ravnotežje. V duši je koca, tuma, raz- rušenje. In kakor belam padajo v to be- javico prijateljevo besedo: »Ali bi se mo- gel ubiti, Gorja?« Koromislav je sprostil m-

sel, ki jo je Aleksej morda sam gojil v glo- binni svoje razjede duše, skrivaj, da bi je niti sam prav ne opazil. Oba stopita k ok- nu. Zunaj že gore svetilke. »Visoko?« vpra- šuje Georgij. »Šesto nadstropje.« »Torej kako je Pavel. Živeti je vendar treba?« Ge- orgij je pomislil o samomoru.

Četrto dejanje. V Koromislavu delavni- ci. Zbrani so Koromislav, druga dva umet- nika Koropec in Ludvig Stanislavovič, Te- plovsiki, Mentikov, Aleksej, Liza in Jekate- rina Ivanovna. Jekaterina Ivanovna stoji napol naga na vzvišenem prostoru, s po- višeno glavo gleda v tla. Koromislav jo slika kot Solomejo. Vesela družba kramlja. Zba- dajo Mentikova, ki sploh igra precej pomil- javno vredno vlogo petega kolesa. To- ropec draži Jekaterino Ivanovno, da ni pra- va Solomeja. Ona skoči na tla in prosil Te- plovskega, naj ji nalije vina. Toropec in Ludvig Stanislavovič se prepirata o njeni lepoti. Liza sedi v kotu in opazuje raspo- laženo družbo. Koromislav se ji hoče pribli- žati, toda ona ga jemo zavrne. »Kajlin lju- bimce?« — videla sem danes... slučajno... na stopnicah, kako je poljubil Katjo. Jeka- terina Ivanovna stopi sopes na svoje me- sto. Koromislav bi rad nadaljeval portret Solomeje. Toda družba je židane volje, Mentikov ga ima že malo pod kapo, delo ne napreduje. Pa tudi Jekaterina Ivanovna ni pri volji. Čuden nemir je opaziti v njenih kretanjih. Posode, ki jo je prinesel Koromi- slov sorodnik Zura, izpusti iz rok, da pade na tla in se razbije. Vsi se čudijo njeni razburjenosti. Koromislav jo prosi, naj ple- še »ples sedmerih pokralov«. Zadone akordi, Jekaterina Ivanovna se ostrja po navzočih in koleba. Videti je, da ne sme plesati. Dvigne gole roke in napravi nekaj neokretnih, po- svoj neodločnosti mučnih kretanj. Trepet- no se sdi, da sdašadaj zaloka. Koromislav kriči »bravo, bravo!«. Med razsudanim ple- som vstopi Georgij, ki ga nihče ne opazi, in zakriči »bravo, bravo!«. Georgij posdrvi prijatelja. V tem povabi Jekaterina Ivanov- na njegovega brata Alekseja v kot in mu pravi, da ga ljubi. »Reši me. Ljubim te! Kaj počnemo s menoj, Aleš? Videl si, kako sem plesala, a Georgij kriči, namrekar pr- vi: bravo. Zena pleše — naga —, on pa pr-

vi naenkrat: bravo. Ali pa se mi samo zdi, in ni nič, in nikoli nisem bila žena? Ne, bila sem žena. Razumem, zasmehovala sem jih, ko sem plesala, in kar pride — on. Aljoša! Pa če bi prišel Bog, on bi tudi dejal: bravo? Ne, počakaj. Vem, kaj bi storil Bog. S po- gledom bi me ubil. Ali ne, povej?«

Zagonetna ženska. Vse je združeno v njenem razuzdanem telesu in njeni nemir- ni, vedno po nečem novem koprneči duši. Vse ljubi, vse bi rada objela, vsem bi se vdala, da nasti svojo pohot, in vse sovraži, prezira, ker ne najde v naročju moškega utehe za svoje hrepenenje. V moralnem bla- tu se spomni celo Boga. »Kje so božje oči, povej? On je dejal, da sem mrtva, jaz pa sem taka nalašč, hlinim se mrtvo, kot list- ca, sama pa pazim na vse in čakam.« Alek- seju je ta hip zatrpel, da ga ljubi, in že mu pove v obraz, da ga sovraži, da ga hoče ugrizniti. Še hip, pa ga kliče in mami, naj jo poljubi. »Hočeš danes pomeči?« Straš- kipi v njenih očeh. Aleksej se ji iztrga in odide. Jekaterina Ivanovna pije zadnjo kap- ljo močevega ponosa. »Gorja, ali nam do- voliš izlet na avtomobilu? Ali ste videli, Toropec, kako dobrega moža imam? Nasli- kali bi ga.« Potem se jezi, da ima prazno skledo. Prerokovo glavo hoče, da bo prava Solomeja. Ker ni odsekane glave in ker Ko- romislav izjavi, da so navzoči sami Herodi, zakriči erdito, da je pošena ženska ki ne trpi, da bi jo...

Jekaterina Ivanovna postaja histerič- na. »Kdo pravi, da je Aljoška — prorok? Aljoša je prav tak smrkovec, in če hočem, ga prisilim, da se bo plazil po zemlji, kakor pes. Lisočka, poglej, kako so vsi smešni in gluhi, poglej...« Potem poljubila kmetske- ga fantiča Zuro. Toplovski jo zbada, naj poljubi njega. Ona: »Ne, kako si drzne go- voriti, naj ga poljubim? Jaz sem pošena ženska in... Veste, da me je trikrat stre- ljal in hotel ubiti, toda jaz sem pošena ženska, niholi bi ga nisem varala.« Teško je razumeti to žensko. Vse je, ali vsaj hoče biti v eni osebi: pošena, razuzdana, histe- rična, razsodna, plemenita, podla, vihrava, resna — dobra, sveta žena in prostitutka. »Lisočka poglej, čisto naga sem... kako to? Ah, da, čisto sem posibila: gledam —

popolnoma naga sedim, a okrog so možki. Trudna sem, Lisočka, strašno sem trudna, poskus, kako je težka moja glava. Vsem je mučen ta prizor, ta čudovita mešanica ču- stev in misli, ki se vrte v Jekaterini Iva- novni. Georgij se še vedno bori z ljubeznijo in gnevom. »Ko sem vstopil in zagledal njo — tako — sem hotel pograbit njo in pla- niti na vse, nato... na vse! Ljubim jo, Pa- vel.« Šele danes sem jo poljubil, šele zdaj, ta hip.« In solze se zaleskedejo v njegovih očeh. Liza prigovarja sestrin, naj gre domov. Ne, tudi to ji ni všeč. »Ne, krotaki pojdeva z njim, domov nočemo.« Georgij jo vabi do- mov. Tudi Mentikov ji prigovarja, hoče jo celo spremiti. Zdi se, da vidi v Jekaterini Ivanovni vsi prisotni žens- ka, ki ni več pri zdravi pameti, ali pa jo je razuzdanost obsedla tako, da ni odgovo- ra za svoja dejanja. Georgij jo obloče in ji kleče obuje zimsko čevlje. Jekaterina Iva- novna ga poljubi na čelo. »Mili, tako mi je prijetno, da me ti oblačiš. Si tudi ti truden Revček! Varuj se, ne prelahi se...« Pravi Jekaterina Ivanovna odhaja v spremstvu Teplavskega. Na pragu se obrne: »Gorja! Pojdi sem, Gorja... Mili, blagosloviti te hočem. Ne šalite se, resno mislim. No, na svidenje, v mladih bog te varuj!« — Vsi odide- jo. V delavnici ostane samo Georgij Dmi- trijevič. Liza in Mentikov. Liza joče. Men- tikov stopi h Georgiju in sede k njemu na divan. »Odpotovala je naša Jekaterina Iva- novna!«

Kam je odšla ta zagonetna ženska? Ali jo je mož obklesal zato, da jo sleče drugi? Ali se še vrne k njemu, ki ga ljubi in sovra- ži, spoštuje in prezira, čeni in zaničuje, ki mu je žena, mati njegovih otrok in prosti- tutka v eni osebi? Ali pa se popolnoma po- grezne v moralno močvirje in zapusti do- mače ognjišče, ki ga je itak že nešteto krat ockrunila? Konec igrokaza nekako ne har- monira s celoto. Zdi se, da je Andrejev pre- trgal nit svojih misli. Sicer pa je težko ustvariti iz mračja Jekaterine Ivanovne nekaj harmoničnega, celotnega in močnega. Kakor vsak njen nastop, vsaka kre- tnja, misel in beseda, tako je tudi njen od- hod čuden, nerazumljiv, zagoneten.

Originalna Jazz-Band
Plesi
Razne atrakcije

Odhodne postaje:
Reka, Hotel Evropa (avtomobilski postaja)
Opatija, Pred kavarno, Principe Umberto
Prvi odhod ob 11:30 predpoldne.

Cercle des Etrangers Zamet Slovanski Monte Carlo

Prihod iz Reke in Opatije v Jugoslavijo s posebnim avtomobilskim prometom vsake pol ure. Vožnja traja 15 minut.

Dvorane se odpirajo vsaki dan ob 11-ih dopoldne.
Prvi odhod ob 11:30 predpoldne.
Cena za odhod in vrnitev Lit. 5.—

Amerikanski Bar
Prvovrstna restavracija 2548

Pisemski papir
priporočila
Narodna knjigarna.

Fero Rumpret
Anka Rumpret
roj.
Vidmar
poročena
Krško, Videm pri Krškem
28. aprila 1924 3227

! Za blinkošti !
Ravnokar došli damski in dekliški slavniki po najnižjih cenah. Prevzemam tudi vsa popravila. 2044
Minka Horvat,
modistka
Ljubljana, Stari trg 21

Za odgovore uprave naj se priloži 1 dinar. Plačuje se vnaprej.

MALI OGLASI

Cena malih oglasov vsaka beseda 50 para. — Najmanjše pa Din 5.—

NARODNA TISKARNA
IZ-
VRSJE
TISKARSKA
DELA V VSAKI
MNOŽINI IN SICER:
URADNE TISKOVINE, CE-
NIKE, KOVČICE, RAČUNE, HRA-
NILNE IN ZADRUŽNE KNJIZICE, PO-
ROČNA NAZNAKLA, VABILA, CIRCULARJE,
VSTOPNICE, ETIKETE, MRTVAŠKA NAZNA-
NILA, ZAVITKE, ČASOPISE IN VSA V TISKARSKO
STROKO SPADAJOČA DELA OKUSNO IN CENO. NAROČILA
SPREJEMA TUDI «NARODNA KNJIGARNA», PREŠERNOVA ULICA
LJUBLJANA, KNAFLJEVA ULICA 5

TOVARNIŠKA ZALOGA PRVOVRSTNEGA
usnja 3234
SE DOBI PO ZNIŽANIH CENAH PRI NOVO UREJENI TVRDKI
L. Gerkman Ljubljana
Sv. Petra cesta št. 71, nasproti tovarne Indus (Pollak).
PRODAJA SE SAMO NA DEBELO. POSTREZBA TOČNA.
NA ZAHTEVO SE POŠLJE CENIK.

Henrik Lastič, svetnik stola sedmorice, s soprogo **Ivanko** in sinom **Dušanom**, javlja sorodnikom, prijateljem in znancem pretužno vest, da je njih nadvse ljubljena hčerka, odnosno sestra

Božena

prominula danes po noči po daljši bolezni v starosti 19 let.
Ubožico popeljemo v soboto, 10. t. m. ob 4. popoldne iz Sp. Šiške, Vodnikova cesta št. 97, na večni počitek k Sv. Križu.

Vzornemu otroku ohranimo blag spomin.

V Ljubljani, dne 8. majnika 1924.

3243

Zahvala.

Za vse nam izraženo sočutje ob priliki težke izgube naše soproge, mamice, stare mamice, gospe

Terezine Verbajs

kakor tudi za obilno spremstvo drage nam pokojnice izre- kamo vsem udeležnikom našo srčno hvalo.

Posebno se zahvaljujemo vsem darovalcem cvetja, šopkov in krasnih vencev, upravnemu svetu „Narodne tiskarne“ in njeni predsednici blag. gospe Franji Tavčarjevi na udeležbi. Iskrena hvala in Bog plačaj!

V Ljubljani, dne 9. maja 1924.

3237

Zalujoče rodbine:
Verbajs, Širca, dr. Breskvar, Skuhala.

Darujte za „Sokolski Tabor!“

Pepe!
Ali že veš, pri Sinkovcu so že spet znižane cene. Kmal' bojo blago zastoj dajal. — Zato le hitro tja, dokler je še kaj blaga!
Modna trgovina
A. Šinkovic nasl.
K. Soss, Ljubljana,
Mestni trg št. 19.
Velikonočna prodaja po znižanih cenah!

Antonija Tomšič roj. Fatur

vдова posestnika na Baču

po dolgotrajni in mučni bolezni, v starosti 60 let, večkrat previdena s tolažili sv. vere, vdano in potrpežljivo mirno v Gospodu zaspa.

Pogreb blage pokojnice se vrši iz hiše žalosti na domače pokopališče v Knežak. Maše zadušnice se bodo brale v več cerkvah tukaj in tam.

Bač-Ljubljana, dne 9. maja 1924.

Ivanka Tomšič, trgovka, hči. — **Mihail**, zet. — **Anton, Leopold, Ivica**, vnuki ter vsi ostali sorodniki.

MERAKL

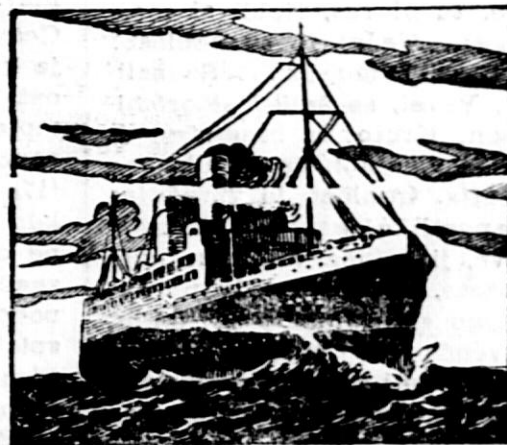
boje, masla, lakove, štuk, emalje, kistove i garantovano čisti firmis najbolje kakvoče nudi

Medić - Zankl

družba z omejeno zavezo

MARIBOR LJUBLJANA NOVI SAD
podružnica centrala skladišče

TVORNICE:
LJUBLJANA - MEDVODE

ROYAL MAIL LINE

Kr. angleška poštna parobrodna linija — Generalno zastopstvo za kra-
jevino S. H. S. Zagreb, Trg. I. štev. 17. 2855

Redoviti potniški promet:

Hamburg-Cherbourg-Southampton v

New York in Kanado

Cherbourg-Liverpool-Southampton v

Južno Ameriko.

— Rio de Janeiro, Santos, Montevideo, Buenos Aires, Sanpaulo. —
Odprava potnikov v prvem, drugem in tretjem razredu.
Kabina tretjega razreda z dvema in štiri posteljama.

Podzastopstva:
Beograd, Karagorjeva ulica 91. — Ljubljana, Kolodvorska ulica 26. —
Veliki Bečerek, Kralja Aleksandra ulica 4.
Brzojavni naslov za gori navedena podzastopstva „**ROYALMAILPO**“.
Za Bosno, Hercegovino, Dalmacijo in Crnogoro:
Srpska Prometna banka v Sarajevu in Gruzu.
Brzojavni naslov: „**Prometna banka**“.
Dopisovanje v vseh jezikih.